

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferență!

Instrumente Structurale
2014-2020

MECANISMELE DE FINANȚARE PUBLICĂ A ACTIVITĂȚILOR NON-PROFIT RAPORT DE EVALUARE

Asociația Centrul pentru Legislație Nonprofit

București, 2019

Coordonator și autor

Claudia Petrescu

Autori

Gabriela Neagu

Oana Ghiocea

Maria Trifon

Octavian Rusu

Gabriel Stănilă

ISBN: 978-973-0-29037-0.

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană din Fondul Social European

Axa Prioritară: Administrație publică și sistem judiciar eficiente

Operațiunea 1.1: Dezvoltarea și introducerea de sisteme și standarde comune în administrația publică ce optimizează procesele decizionale orientate către cetățeni și mediul de afaceri în concordanța cu SCAP

Titlul proiectului: "Îmbunătățirea cadrului juridic privind finanțarea publică a organizațiilor neguvernamentale
Contract nr. POCA/111/1/1/111409

Coordonator:

Claudia Petrescu - cercetător asociat Centrul pentru Legislație Nonprofit,
cercetător Institutul de Cercetare a Calității Vieții al Academiei Române

Autori:

Gabriela Neagu - cercetător asociat Centrul pentru Legislație Nonprofit,
cercetător Institutul de Cercetare a Calității Vieții al Academiei Române

Oana Ghiocșa - cercetător Centrul pentru Legislație Nonprofit

Maria Trifon - cercetător Centrul pentru Legislație Nonprofit

Octavian Rusu - expert politici publice

Gabriel Stănilă - cercetător asociat Centrul pentru Legislație Nonprofit,
doctorand Universitatea din București

Mulțumiri

Autorii studiului doresc să mulțumească reprezentanților organizațiilor neguvernamentale, ai instituțiilor administrației publice centrale și locale și tuturor experților care ne-au sprijinit în demersul nostru de cercetare a mecanismelor de finanțare publică a activităților nonprofit. Informațiile pe care ați avut amabilitatea de a ni le oferi ne-au fost de un real folos în a stabili principalele provocări și oportunități în implementarea diverselor mecanisme de finanțare publică. Sperăm ca rezultatele noastre să vă ajute în demersurile dumneavoastră viitoare de îmbunătățire a mecanismelor de finanțare existente.

CUPRINS

Lista tabelelor și figurilor.....	6
REZUMAT	7
Metodologie	7
Dimensiunea finanțării publice.....	7
Principalele provocări	8
INTRODUCERE.....	11
METODOLOGIE	12
A. METODE CANTITATIVE	12
B. METODE CALITATIVE.....	13
C. STUDIUL DE CAZ.....	14
D. STUDIUL DOCUMENTELOR SOCIALE	14
ROLUL ONG-URILOR ÎN DEZVOLTARE.....	15
PREZENTAREA SECTORULUI ONG ÎN ROMÂNIA	16
Sectorul neguvernamental în cifre	16
Finanțarea sectorului neguvernamental	18
MECANISME DE FINANȚARE A SECTORULUI ONG.....	20
DATE GENERALE PRIVIND FINANȚĂRILE PUBLICE.....	21
Finanțările oferite de la nivel central.....	21
finanțările oferite la nivel județean	25
PROVOCĂRI ÎN CONTRACTAREA ȘI IMPLEMENTAREA FINANȚĂRILOR PUBLICE	27
LEGEA 350/2005 - CADRUL GENERAL	29
LEGEA 34/1998 - SOCIAL	34
OG 51/1998 - CULTURĂ.....	35
LEGEA 69/2000 A SPORTULUI	36
PROPUNERI DE MODIFICĂRI.....	37
Soluții de îmbunătățire.....	38
REFERINȚE.....	39

LISTA TABELELOR ȘI FIGURILOR

TABEL 1. Evoluția numărului de ONG-uri, a salariaților ONG, a ratei de activitate economică a ONG-urilor în perioada 2010-2015	16
TABEL 2. Evoluția numărului de ONG-uri pe domenii de activitate și ponderea celor cu activitate economică pe fiecare domeniu de activitate	17
TABEL 3. Domeniile de activitate ale ONG-urilor pe regiuni de dezvoltare	18
TABEL 4. Evoluția distribuției ONG-urilor pe interval de venit între 2000 - 2015 (%)	19
TABEL 5. Nivelul finanțării publice pentru activități nonprofit de la Consiliile județene pe domenii de activitate și regiuni în anul 2017	27
TABEL 6. Nivelul finanțării publice oferite de consiliile județene în perioada 2013-2017 pe domenii	27
TABEL 7. Principalele provocări în utilizarea mecanismelor de finanțare publică	28
TABEL 8. Soluții de îmbunătățire a mecanismelor de finanțare existente.....	37
FIGURA 1. Evoluția indexului societății civile, 2010 -2017	20
FIGURA 2. Finanțarea serviciilor sociale în total asistență socială.....	22
FIGURA 3. Evoluția cunatumului subvenției în perioada 2010-2017	23
FIGURA 4. Distribuția pe regiuni a numărului de ONG-uri beneficiare (cerc interior) și a numărului mediu lunar de beneficiari, 2016.....	23
FIGURA 5. Evoluția sumelor acordate de către AFCN în perioada 2013 - 2017	24
FIGURA 6. Evoluția finanțărilor acordate pentru proiecte de tineret și proiecte studențești în perioada 2013-2017.....	25
FIGURA 7. Nivelul finanțării publice pentru activități nonprofit de la Consiliile județene pe domenii de activitate în anul 2017	26

REZUMAT

Furnizarea de servicii publice variate de către organizațiile neguvernamentale depinde de asigurarea finanțării pentru acestea. Finanțarea activităților organizațiilor neguvernamentale rămâne principala problemă a sectorului asociativ din România, mai ales în contextul modificărilor legislative din ultimii doi ani (FDSC, 2018). Această problemă a finanțării activităților sectorului asociativ este cauzată de accesul redus la programe mari de finanțare (inclusiv cele cu finanțare europeană), de numărul mic de finanțări ce pot fi atrase de la populație și de la companii, dar mai ales de nivelul redus al finanțării din bugetele publice (locale sau naționale).

Nivelul finanțării publice a activității nonprofit este foarte greu de cuantificat în România în lipsa unor date care să facă posibil acest lucru. Cu toate acestea, studiul de față își propune să pună în discuție problema finanțării publice a activităților nonprofit (din bugetele publice locale sau naționale) printr-o analiză cât mai completă a datelor existente privind o parte a diverselor mecanisme de finanțare utilizate și a celor culese în cadrul cercetării derulate în rândul autorităților finanțatoare și a organizațiilor neguvernamentale.

METODOLOGIE

Metodologia de cercetare a cuprins o multitudine de instrumente de cercetare care să faciliteze obținerea de informații relevante de la toți actorii importanți în domeniu, atât instituționali, cât și individuali. Componenta cantitativă a cercetării a cuprins o cercetare on-line prin care au fost culese opiniile reprezentanților organizațiilor neguvernamentale referitoare la mecanismele de finanțare pe care le-au utilizat sau le cunosc, și o analiză a datelor privind finanțările publice primite de la autoritățile publice centrale și locale. Analiza secundară de date a avut drept scop identificarea nivelului finanțării publice pentru sectorul non-profit (total buget acordat în perioada analizată, analize privind finanțarea pe regiune), pe domenii de activitate la nivel național și județean. Componenta calitativă a inclus interviuri cu autorități publice și organizații neguvernamentale și focus grupuri cu reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale. La acestea s-au adăugat studii de caz, analiză de politici publice și analiză de documente sociale.

DIMENSIUNEA FINANȚĂRII PUBLICE

SOCIAL

Analiza cuantumului subvențiilor acordate de la nivel național acestor organizații în perioada 2010 - 2017 indică o creștere din 2010 până în 2013, urmată apoi de o scădere continuă. Astfel cuantumului subvențiilor acordate în anul 2017 a fost mai mic de cât cel 2010 cu 13%. În aceste condiții, cel mai mult au avut de suferit cetățenii aflați în dificultate care primeau aceste servicii sociale furnizate de către organizațiile neguvernamentale. Numărul beneficiarilor pentru care s-a primit subvenția a scăzut în anul 2017 la jumătate față de 2013 și cu peste 40% față de 2010, ajungând la 8.778 de persoane.

CULTURĂ

În perioada 2013-2015 asistăm la o reducere a sumelor acordate proiectelor culturale ale ONG-urilor de către AFCN, dar începând cu 2016 cuantumul acestora a crescut considerabil, dublându-se de la an la an. În anul 2017 au fost 10 arii tematice finanțate.

TINERET

În perioada 2013 - 2017 asistăm la o scădere cu aproape 40% a cuantumului sumelor acordate pentru proiectele de tineret, de la 3.549.282 lei în 2013 la 2.239.354 lei în anul 2018. Pentru proiectele studențești sumele alocate au crescut în perioada 2013-2017, cu aproape 45%, de la 500.000 lei la 894.928 lei în 2017.

CONSILII JUDEȚENE

În anul 2017, cuantumul finanțărilor publice acordate de către consiliile județene a fost de 53.351.104 lei, de 2,7 ori mai mult decât în cel oferit în 2013. Suma alocată este extrem de mică raportat la nevoile existente ale societății civile. Domeniul care a primit cel mai mare procent din finanțarea acordată de consiliile județene a fost cultura (31%), urmat de social (29%) și de sport (24%). Cultele au primit 12% din totalul finanțării, în timp ce tineretul doar 2%.

Nivelul finanțării în ultimii 5 ani de la consiliile județene a fost de 166.478.398 lei. Domeniul finanțat cel mai bine la nivel local în ultimii 5 ani a fost sportul (51.592.931 lei), urmat de social (45.002.484 lei), de cultură (32,399,628 lei) și de culte (31,073,363 lei).

PRINCIPALELE PROVOCĂRI

CADRUL GENERAL - LEGEA 350/2005

1. **Lipsa unor analize de nevoi la nivelul UAT-urilor care să fundamenteze obiectivele prioritare pentru finanțările publice.** Acordarea acestor finanțări trebuie să aibă în vedere acoperirea unor nevoi existente la nivel local. În cazul celor mai multe entități finanțatoare, aceste nevoi însă nu sunt identificate corespunzător, nici măcar prin consultarea organizațiilor societății civile.
2. **Perioada scurtă de implementare a proiectelor.** Din interpretarea cadrului legal în vigoare de către majoritatea autorităților finanțatoare rezultă limitarea finanțărilor la exercițiul bugetar anual, având ca rezultat o durată medie de implementare a proiectelor de 4-6 luni.
3. **Birocrație ridicată.**
 - Aplicația nu se poate transmite on-line, toate documentele depunându-se în format fizic (pe hârtie) adesea în 2 exemplare, plus în format electronic (scanate în format pdf pe CD).
 - Se solicită numeroase documente administrative atât în etapa de stabilire a eligibilității solicitantului, cât și în cea de implementare.
 - Raportarea nu se realizează on-line, ci pe suport de hârtie.
 - Liniile de buget nu se pot schimba și nici nu se pot muta sume de pe o linie bugetară pe alta.
4. **Posibilitatea diminuării bugetul unui proiect, fără reducerea indicatorilor/valorii indicatorilor acestuia fie înainte de contractare, fie chiar în cea de implementare.** În aceste condiții implementarea unui proiect devine foarte dificilă, finanțarea neacoperind toate activitățile unui proiect.
5. **Cuantumul redus al finanțărilor acordate ONG-urilor pentru activitățile realizate.** Există o practică de a finanța mai puțin decât s-a solicitat pentru ca toți cei care au aplicat să poată

beneficia de această finanțare. Astfel sumele acordate rămân destul de mici în multe cazuri și sunt neatractive pentru ONG-urile mai mari având în vedere și birocrăția pe care o implică depunerea unei astfel de aplicații și implementarea proiectului.

6. **Transparență redusă a evaluării atât în timpul procesului, cât și ulterior**

- În cele mai multe cazuri, evaluarea este realizată de experți din interiorul autorității finanțatoare, fără a se cunoaște nivelul lor de expertiză în domeniile vizate.
- Grila de evaluare detaliată corespunzătoare proiectelor nu este făcută publică de către toate instituțiile publice finanțatoare.
- Legislația nu impune transmiterea grilei de evaluare a unui proiect către solicitant, fapt care generează imposibilitatea contestării reale și punctuale a procesului de evaluare.

7. **Lipsa unor criterii de evaluare care să vizeze calitatea serviciilor.** Criteriile de evaluare nu au în vedere aspecte legate de calitatea serviciilor/activităților prestate, ci mai degrabă numărul cât mai mare de beneficiari sau vizibilitate. Aceste criterii de evaluare ar trebui să fie specifice pentru fiecare domeniu finanțat în funcție de caracteristicile acestuia și de nevoile existente, nu doar o grilă generală pentru toate ariile.

8. **Neacordarea de finanțări multianuale**, cauzate de aplicarea strictă a Art. 27 alineatul 2 din Legea 82/1991 republicată coroborat cu Legea 500/2002 a finanțelor publice și Legea 273/2006 a finanțelor publice locale, cu modificările și completările ulterioare. Pentru proiecte de tip festival sau întrecere sportivă se aplică principiul proiectelor repetitive, în sensul că solicitantul depune un nou set de documente anual, pentru evenimente care deja au tradiție la nivel local (evenimente culturale, evenimente sportive).

SOCIAL - LEGEA 34/ 1998

1. **Cuquantumul foarte mic al sumelor acordate.** Sumele acordate beneficiarilor lunar sunt foarte mici (maxim 250 lei/lună/beneficiar pentru centru rezidențial și 175 lei lună/beneficiar/serviciu nerezidențial). Deși există standardele de cost pentru servicii sociale stabilite prin HG 978/2015 (care trebuie aplicate și în cazul estimării valorii contractului în cadrul procedurii de contractare a serviciilor sociale cu furnizorii privați) ele nu sunt respectate indiferent de furnizorul de servicii sociale - public sau privat. Există diferențe de cost între serviciile sociale furnizate de ONG-uri și cele furnizate de către instituțiile publice.

2. **Birocrația ridicată**

- Aplicația nu se poate depune on-line, ci se cere să fie depusă în 3 exemplare printate.
- Raportarea se face lunar până în data de 5 a lunii, fapt ce implică ca toate facturile să fie emise și plătite cel târziu pe 12-13 ale lunii.
- Bani se acordă doar pentru cheltuieli cu personalul, cu hrana beneficiarilor (cantinelor sociale sau ai altor servicii de acordare a hranei, precum și pentru beneficiarii centrelor rezidențiale), de utilități și de transport (pentru centrele de zi, unitățile de îngrijiri la domiciliu și cantinele sociale). Nu se pot face realocări bugetare pe linii de buget și nici de la o lună la alta.

3. **Transparența redusă**

- Anunțul privind finanțarea nu este ușor de identificat pe site-ul Ministerului Muncii.
- Grila de evaluare a proiectelor depuse este destul de generală, iar grilele de evaluare corespunzătoare proiectelor nu sunt oferite beneficiarilor după încheierea procesului, pentru verificare.
- Evaluarea este efectuată de către Minister prin intermediul rapoartelor de oportunitate trimise de către ANPIS, respectiv de autoritățile locale. Nu există evaluatori externi.

- Nu este făcută publică suma totală la nivel de program pentru următorul an.
4. **Reducerea cuantumului sumelor acordate pe parcursul implementării proiectului.** Sumele acordate inițial pot fi reduse prin HG sau ordin de ministru pe parcursul anului, dacă ministerul nu a alocat suficiente fonduri.
 5. **Reducerea numărului de beneficiari pentru care se acordă subvenția de la an la an.** Sumele alocate au fost pentru un număr din ce în ce mai mic de beneficiari de la an la an, fapt ce afectează capacitatea ONG-urilor de a furniza astfel de servicii.
 6. **Aplicarea redusă la nivelul administrațiilor locale.** Acest mecanism de finanțare permite concursului de proiecte atât la nivel central cât și local, în anul precedent primirii finanțării, iar aceasta să fie distribuită pe perioada întregului an calendaristic. Totuși, aplicarea acestuia la nivel local este limitată.

CULTURĂ - O.G. 51/1998

1. **Cuquantumul redus al sumelor alocate proiectelor culturale.** Sumele acordate sunt reduse pentru a încerca finanțarea cât mai multor ONG-uri.
2. **Aplicarea redusă a finanțărilor multianuale,** de către alte autorități finanțatoare decât Administrația Fondului Cultural Național (AFCN). Pentru proiecte de tip festival se aplică principiul proiectelor repetitive, în sensul că solicitantul depune un nou set de documente anual, pentru evenimente care deja au tradiție la nivel local. AFCN acordă finanțări multianuale cofinanțarea solicitată în cazul finanțărilor multianuale este mai mare decât cea aplicată în cazul celor anuale (25% față de 10% în cazul finanțărilor anuale). Este o pseudo finanțare multianuală deoarece sumele vin tot după aprobarea bugetului, doar că ai garanția timp de 2 ani că aceasta va veni.
3. **Finanțările se acordă atât pentru proiecte depuse de organizații neguvernamentale, cât și pentru cele ale instituțiilor publice, fapt ce face să fie percepută ca o competiție incorectă de sectorul neguvernamental.** Participarea instituțiilor publice este privită cu reținere de către ONG-uri deoarece acestea primesc deja bani de la buget și nu ar trebui să mai primească și din aceștia.
4. **Birocrația ridicată în perioada de implementare a proiectelor.** Volumul mare de documente solicitate, cu o pondere mare dintre acestea nejustificate (proces verbale/persoane implicate, dovezi de oferte (proces verbale) pentru servicii folosite precum bilete de avion, cazări). Raportarea pe parcursul implementării proiectului nu se face online, ci pe hârtie.

INTRODUCERE

Organizațiile societății civile reprezintă un furnizor important de servicii publice pentru o gamă variată de cetățeni indiferent de vârstă sau de gradul lor de integrare socială. Capacitatea ridicată de furnizare de servicii care răspund unor nevoi diverse și au standarde ridicate de calitate, a făcut ca nivelul de încredere a populației în organizațiile societății civile să crească în ultimii ani. Încrederea în organizații umanitare și caritabile este mai mare decât cea în guvern, parlament, sistemul bancar sau justiție conform ultimei cercetări europene a calității vieții (ICCV, 2018).

Furnizarea de servicii publice variate și de calitate de către organizațiile neguvernamentale depinde de asigurarea resurselor necesare pentru acestea, indiferent că vorbim despre resurse financiare, umane, de timp etc. Finanțarea activităților organizațiilor neguvernamentale rămâne principala problemă a sectorului asociativ din România, mai ales în contextul modificărilor legislative din ultimii doi ani (FDSC, 2018). Problema subfinanțării activităților sectorului asociativ este cauzată de accesul redus la programe mari de finanțare (inclusiv cele cu finanțare europeană), de numărul limitat de resurse ce pot fi atrase de la populație și de la companii, dar mai ales de nivelul redus al finanțării din bugetele publice (locale sau naționale). Finanțarea activităților organizațiilor neguvernamentale este realizată în principal din granturi (fonduri europene sau alte fonduri ale organismelor internaționale), cotizații, donații individuale, sponsorizări și doar într-o foarte mică măsură din granturi acordate de către autoritățile publice românești din bugetele proprii.

Sustenabilitatea financiară a organizațiilor neguvernamentale a fost afectată și de alte modificări legislative în ultimii doi ani cum ar fi: taxarea angajării part-time, noile reguli privind sponsorizările din partea firmelor sau eliminarea oportunității pentru companii și instituții de achiziționare a produselor de la unitățile protejate. Toate acestea duc la existența unei presiuni din ce în ce mai ridicate asupra organizațiilor neguvernamentale de a identifica noi surse de finanțare, ceea ce poate afecta calitatea serviciilor furnizate de acestea.

Nivelul finanțării publice a activității nonprofit este foarte greu de cuantificat în România în lipsa unor date care să facă posibil acest lucru. La nivel național se finanțează activitățile nonprofit prin mecanisme diverse atât de către instituțiile administrației publice centrale, cât și locale, iar datele referitoare la nivelul finanțărilor acordate prin intermediul acestora nu sunt ușor de identificat și de cele mai multe ori nu permit analizele, nefiind în format deschis sau editabil. Pe baza datelor identificate de la autoritățile finanțatoare, a celor culese prin intermediul chestionarului adresat organizațiilor neguvernamentale și a interviurilor cu reprezentanți ai autorităților finanțatoare, a organizațiilor neguvernamentale și a altor experți în domeniu, studiul de față își propune să adreseze problema finanțării publice a activităților nonprofit (din bugetele publice locale sau naționale) printr-o analiză cât mai detaliată a mecanismelor de finanțare.

Analiza mecanismelor de finanțare publică a activităților non-profit a urmărit:

1. Identificarea principalelor provocări în utilizarea diferitelor mecanisme de finanțare publică a activităților non-profit
2. Stabilirea elementelor de succes în aplicarea diferitelor mecanisme de finanțare publică a activităților non-profit

3. Identificarea de soluții de îmbunătățire a diferitelor mecanisme de finanțare publică a activităților non-profit

METODOLOGIE

Analiza mecanismelor de finanțare a activităților non-profit a avut la bază o metodologie complexă care să permită obținerea unei imagini comprehensive a diverselor fațete ale problemicii atât de complexe a finanțării oferite de către instituțiile publice pentru diversele activități nonprofit, derulate atât la nivel național, cât și local (județean sau local). Metodele de cercetare utilizate au fost atât cantitative, cât și calitative, la care s-au adăugat studii de caz și analiza de documente sociale pentru a putea evalua diversele aspecte din perspective multiple. Utilizarea acestor metode și instrumente de cercetare diversificate a avut în vedere și triangularea datelor pentru obținerea acurateței și validității informațiilor.

Metodologia de evaluare a cuprins:

A. Metode cantitative

A.1 Anchetă sociologică pe bază de chestionar

A.2 Analiză secundară de date - analiza bazelor de date de la instituțiile publice centrale și locale care au acordat finanțări

B. Metode calitative

B.1 Interviu

B.2 Focus grup

C. Studiu de caz

D. Studiul documentelor sociale

METODE CANTITATIVE

Cercetarea cantitativă a urmărit pe de o parte culegerea opiniilor reprezentanților organizațiilor neguvernamentale referitoare la mecanismele de finanțare pe care le-au utilizat sau le cunosc, iar pe de altă parte analiza datelor privind finanțările publice primite de la autoritățile publice centrale și locale. Datele cantitative au fost culese prin intermediul anchetei pe bază de chestionar și completate cu analiză secundară de date. Analiza secundară de date a avut drept scop identificarea nivelului finanțării publice pentru sectorul non-profit (total buget acordat în perioada analizată, analize privind finanțarea pe regiune și privind finanțarea acordată per mecanism), pe domenii de activitate la nivel național și județean.

ANCHETĂ SOCIOLOGICĂ PE BAZĂ DE CHESTIONAR (CHESTIONAR ON-LINE)

Ancheta pe bază de chestionar s-a adresat organizațiilor neguvernamentale care au primit finanțare din fonduri publice, dar și celor care au fost respinse la finanțare publică. Chestionarul a fost aplicat on-line (prin platforma QuestionPro) și a fost trimis către un număr de 693 de adrese de mail ale organizațiilor neguvernamentale care au activitate în domeniile: social, cultură, tineret, sport, drepturile omului, civic, protecția mediului, dezvoltare locală, sănătate, educație. Dimensiunile principale ale chestionarului au vizat: gradul de cunoaștere și utilizare a legislației privind finanțările publice în rândul ONG-urilor, principalele provocări în utilizarea diverselor finanțări

publice, beneficiile percepute ale finanțării publice a activităților non-profit, soluții de îmbunătățire a legislației privind finanțările publice. Chestionarul a cuprins itemi referitori la: domeniile pentru care au primit finanțare publică ONG-urile, instituțiile finanțatoare, legislația care a stat la baza acordării finanțării, problemele întâmpinate contractare/implementare, punctele tari și puncte slabe ale mecanismelor de finanțare publică, soluții de îmbunătățire a acestora.

Numărul de răspunsuri primite: 97 de chestionare completate

ANALIZĂ SECUNDARĂ DE DATE

Au fost analizate date obținute de la instituțiile publice centrale și locale referitoare la finanțările acordate. Bazele de date obținute de la instituțiile publice au fost standardizate utilizându-se acele variabile care se pot regăsi în toate, respectiv mecanismul de finanțare utilizat, instituția finanțatoare, domeniul finanțat, denumirea ONG-ului beneficiar și suma acordată. Aceste informații au fost analizate de la instituțiile administrației centrale și locale (Consilii județene) pe ultimii 5 ani (în condițiile în care a existat informație disponibilă). Au fost analizate datele care aveau minim informațiile specificate mai sus oferite de: Ministerul Muncii și Justiției Sociale, Ministerul Tineretului și Sportului, Administrația Fondului pentru Mediu, Ministerul Afacerilor Externe. De asemenea au fost analizate datele privind finanțările oferite de către Consiliile județene.

METODE CALITATIVE

Analiza cantitativă a fost completată de cea calitativă pentru a detalia diverse aspecte problematice ale diferitelor mecanisme de finanțare publică. Metodele calitative utilizate au cuprins interviul (cu autorități publice centrale și locale și organizații neguvernamentale) și focus grupul.

INTERVIUL SEMISTRUCTURAT

Au fost realizate interviuri semi-structurate atât cu reprezentanți ai administrației publice centrale și locale (județe și municipii) care au acordat finanțări publice pentru activități non-profit, cât și cu organizații neguvernamentale care au beneficiat de finanțare publică.

Principalele teme abordate în interviurile semi-structurate cu reprezentanți ai administrației publice au fost: experiența autorității finanțatoare și a organizațiilor neguvernamentale cu gestionarea acestor fonduri (din punct de vedere obiectiv); mecanismele de finanțare utilizat(e); eventuale modificări ale mecanismului de finanțare și motivele care au stat la baza acestora; principalele provocări în acordarea de finanțări publice pentru activități non-profit (gestionarea procesului de selecție, contractare, monitorizarea implementării, verificarea rezultatelor); elementele de succes în acordarea de finanțări publice: o creștere a gradului de acoperire/ a calității serviciilor publice, beneficii pentru comunitate/la nivel național ale acordării de finanțări publice, parteneriate între instituții publice și ONG-uri; soluții de îmbunătățire a legislației în vigoare.

Principalele teme abordate în interviurile semi-structurate cu reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale beneficiare de finanțare au vizat: gradul de cunoaștere a mecanismelor de finanțare relevante pentru organizație (respectiv pentru care organizația ar fi eligibilă); mecanismele de finanțare utilizat(e); principalele provocări în accesarea de finanțări publice pentru activități non-profit (accesul la finanțare, relația cu finanțatorul în perioada contractării și a implementării, raportare; dificultăți întâmpinate în accesarea și implementarea finanțărilor publice pentru ONG-uri; elementele de succes în accesarea și implementarea de finanțări publice: beneficii pentru ONG/comunitate/la nivel național generate de accesarea și implementarea de finanțări publice; soluții de îmbunătățire a legislației în vigoare și/ sau a aplicării acesteia (inclusiv propuneri de clarificare a legislației/ normelor de aplicare/ procedurii).

Număr interviuri cu administrația publică: 14 interviuri

Număr interviuri cu organizații neguvernamentale: 25 de interviuri

FOCUS GRUP

Au fost organizate cinci focus grupuri tematice cu persoane implicate în finanțarea publică a ONG-urilor: 2 focus grupuri (Bacău și Cluj) au vizat organizații ce au folosit mecanisme multiple de finanțare publică (Legea 350/2005, Legea 34/1998, OG 51/1998 etc), și alte trei focus grup-uri realizate în București, din care un focus grup a analizat finanțările acordate în domeniu social, un focus grup a cuprins organizații ce au obținut finanțare publică pentru domeniul tineret, iar ultimul focus grup s-a adresat celor care au obținut finanțare pentru domeniul culturii. Aceste focus grupuri au urmărit obținerea de informații detaliate privind principalele provocări în acordarea/accesarea/implementarea finanțărilor publice și soluțiile de modificare a acestei legislații.

Număr total de focus-grupuri: 5 , la care au participat 29 de reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale care au obținut finanțare publică.

C. STUDIUL DE CAZ

Studiile de caz au analizat în detaliu diverse mecanisme de finanțare publică a activității non-profit. Au fost avute în vedere modele de finanțare dezvoltate de către administrația publică, dar și organizații neguvernamentale care au primit finanțare publică.

Au fost realizate 8 studii de caz:

- 1 studiu de caz cu o instituție a administrației publice județene
- 3 studii de caz cu o instituție a administrației publice locale
- 4 studii de caz cu organizații neguvernamentale care au primit finanțare publică

D. STUDIUL DOCUMENTELOR SOCIALE

Au fost analizate următoarele documente:

- Rapoarte privind implementarea Legii nr. 350/2005

- Documente puse la dispoziție de instituțiile publice locale/centrale privind finanțările acordate
- Buletinele statistice ale Ministerului Muncii și Justiției Sociale (privind cuantumul sumelor acordate ONG-urilor și numărul de beneficiari)
- Rapoarte de cercetare realizate de instituții publice, organizații internaționale sau neguvernamentale (ex. raportul FDSC, Raportul Ministerului Consultării Publice și Dialogului Social)

ROLUL ONG-URILOR ÎN DEZVOLTARE

Organizațiile neguvernamentale reprezintă un garant al democratizării unei societăți, iar dezvoltarea lor depinde și de existența unui cadru de politici publice favorabil. Dezvoltarea sectorului neguvernamental este privit ca o consecință a eșecului statului și al pieței în acoperirea nevoilor populației și furnizarea serviciilor și produselor necesare tuturor categoriilor de persoane (Steinberg, 2006; Powell și Steinberg, 2006). Dezvoltarea organizațiilor neguvernamentale, atât din punct de vedere cantitativ, cât și calitativ este legată de creșterea diversității nevoilor populației. Varietatea acestor nevoi este determinată de diverși factori - etnie, limbă, gen, vârstă, educație, mediu de viață, locuire, stil de viață, venituri, istoric ocupațional și profesional etc.

Teoriile explicative ale organizațiilor neguvernamentale analizează acest sector și din perspectiva rolului lor de furnizor de servicii de interes public (teoria bunurilor publice a organizațiilor nonprofit, paradigma conflictului între stat și ONG-uri sau cea a parteneriatului dintre aceste două tipuri de organizații) (Anheier, 2005; Weisbrod, 1988; Salamon et al., 2000; Salamon, 2002; Salamon și Geller, 2008; Salamon, 1995). Dacă paradigma conflictului consideră că Statul se raportează la organizațiile neguvernamentale ca la o competiție și o amenințare a poziției sale dominante în oferirea de bunuri și servicii, cea a parteneriatului accentuează importanța și complexitatea relațiilor dintre stat și sectorul neguvernamental caracterizate prin complementaritate și interdependență.

Având în vedere caracteristici ale organizațiilor neguvernamentale precum flexibilitatea în utilizarea resurselor, ne-distribuirea profitului, centrarea pe identificarea nevoilor, echitatea în oferirea serviciilor, independența față de sectorul public, rolul acestora este de a (Salamon et al., 2002; Anheier, 2005):

- furniza servicii de interes general ce nu pot fi suficient asigurate de către instituțiile publice sau companii private;
- dezvolta soluții inovative pentru a rezolva diversele problemele ce vin dinspre societate;
- influența politicile publice și a promova schimbarea socială;
- promova pluralismul și diversitatea în societate prin participarea cetățenilor la decizie, apărarea drepturilor celor vulnerabili și dezvoltarea leadership-ului;
- dezvolta capacitatea comunităților de a acționa pentru rezolvarea problemelor

Organizațiile societății civile joacă un rol important în furnizarea de servicii de interes general, în special acolo unde statul și piața nu reușesc să identifice soluții optime pentru a răspunde nevoilor populației. În unele domenii, societatea civilă reprezintă principalul actor neguvernamental care

asigură acele servicii pentru categorii defavorizate - servicii sociale, servicii de sănătate, educație, protecția mediului, cultură. Serviciile furnizate de către organizațiile neguvernamentale sunt caracterizate prin:

- varietate - lipsa unor constrângeri administrative și de realizare a profitului fac ca ONG-urile să poată oferi o gamă variată de servicii, chiar și pentru grupurile vulnerabile
- calitate ridicată - pentru că nu vizează realizarea de profit și nu au constrângeri bugetare, ONG-urile pot să își asume o calitate mai mare a serviciilor chiar dacă costurile lor depășesc resursele alocate
- echitate - ONG-urile furnizează servicii dedicate tuturor categoriilor de populație, inclusiv celor din grupuri vulnerabile
- eficiență - flexibilitatea în utilizarea resurselor existente, preocuparea permanentă pentru identificarea de noi resurse și abordarea integrată a problemelor cetățenilor fac ca ONG-urile să fie mult mai eficiente decât alți actori
- inovație - varietatea nevoilor populației, schimbarea permanentă a acestora și apropierea ONG-urilor față de cetățeni, fac ca acestea să fie primele în măsură să identifice noi soluții de a răspunde nevoilor în mod eficient

PREZENTAREA SECTORULUI ONG ÎN ROMÂNIA

SECTORUL NEGUVERNAMENTAL ÎN CIFRE

În anul 2015, numărul organizațiilor neguvernamentale active (cele care depun bilanț fiscal) în România a fost de 42707, cu 40% mai mare decât cel înregistrat în anul 2010. Acestea aveau un număr de 99774 angajați, care reprezintă aproximativ 1,65% din totalul salariaților din România. Necesitatea identificării de noi resurse pentru furnizarea de servicii a determinat multe ONG-uri să își dezvolte activități economice, numărul acestora crescând în ultimii 12 ani. În anul 2015, conform datelor Institutului Național de Statistică, numărul ONG-urilor cu activitate economică era de 5,302 (12.46% din numărul ONG-urilor active) ce aveau 13,117 angajați (13% din numărul de angajați din ONG-uri). (Tabel 1)

Tabel 1. Evoluția numărului de ONG-uri, a salariaților ONG, a ratei de activitate economică a ONG-urilor în perioada 2010-2015

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ONG-uri active	26,322	29,656	33,670	37,679	40,838	42,707
Angajați - total	60,947	69,907	76,902	83,844	92,430	99,774
Angajați - activități fără scop patrimonial	48,386	54,869	60,805	72,572	79,961	86,657
Venituri totale (mii lei)	5,674,974	7,025,410	7,742,043	9,021,471	9,402,044	11,291,064
% ONG-uri cu rezultat net al exercițiului - excedent	45.70%	43.00%	43.80%	44.99%	45.36%	44.68%
% ONG-uri cu rezultat net al exercițiului - deficit	38.40%	38.30%	38.40%	37.66%	37.32%	37.83%
% ONG-uri cu rezultat net al exercițiului - zero	18.60%	18%	18.60%	17.34%	17.30%	17.47%
ONG-uri cu activitate economică	2,730	3,832	4,058	4,468	4,744	5,302
Angajați - activități economice	12,561	15,038	16,097	11,272	12,469	13,117
Rata de activitate economică	10.37	12.92	12.05	11.86	11.62	12.41

ONG-uri cu activitate economică care au obținut profit	1,589	2,299	2,341	2,133	2,289	2,656
Rata ONG-urilor cu activitate economică ce au obținut profit (%)	58.21	59.99	57.69	47.74	48.25	50.09
Pondere venituri din activități economice în venituri totale	34.20%	55.63%	57.25%	28.07%	29.92%	28.66%

Sursa: FDSC, 2017

În ciuda acestei creșteri cantitative a sectorului asociativ, dispersia teritorială a organizațiilor neguvernamentale este neuniformă și indică o concentrare a acestora în mediul urban (cca 75%) și în regiunile mai dezvoltate ale României (55% dintre ONG-uri sunt în cele mai dezvoltate trei regiuni) (FDSC, 2017, p. 22-23). Trei dintre regiunile cele mai dezvoltate ale României (București-Ilfov, Nord-Vest și Centru) concentrează 55% dintre organizațiile neguvernamentale active din România și 54% din angajații sectorului, precum și 62% dintre veniturile totale realizate de acestea. În regiunile cele mai sărace (Nord Est, Sud Vest Oltenia și Sud Muntenia) regăsim 26% din totalul ONG-urilor din România. Aceasta distribuție neuniformă a organizațiilor neguvernamentale la nivel național, face ca nivelul de accesibilitate al serviciilor oferite de acestea să fie diferențiat, acestea lipsind în special în zonele care se confruntă cu cele mai grave probleme sociale - mediul rural și zonele sărace.

Domeniile de activitate ale organizațiilor nonprofit din România variază de la social și educație, la cultură, protecția mediului, sport și timp liber, sănătate, dezvoltare locală, turism sau civil și apărarea drepturilor omului. Conform datelor Institutului Național de Statistică pentru anul 2015, cele mai multe ONG-uri activau în domeniul social - caritabil (21%), urmate de cele din domeniul sportiv (19%), educație (13%) și cultură (12%) (FDSC, 2017, pp. 27). (Tabel 2)

Tabel 2. Evoluția numărului de ONG-uri pe domenii de activitate și ponderea celor cu activitate economică pe fiecare domeniu de activitate

Domenii	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Social/caritabil	5961	6651	7587	8192	8688	8861
% ONG cu activitate economică	8%	7%	7%	8%	8%	9%
Sport	5046	5415	6115	7015	7582	8107
% ONG cu activitate economică	8%	7%	7%	7%	7%	8%
Educație	2927	3257	3858	4632	5151	5453
% ONG cu activitate economică	11%	10%	9%	11%	11%	12%
Cultură	2738	3211	3713	4589	5035	5310
% ONG cu activitate economică	9%	10%	9%	11%	10%	12%
Profesionale	2570	3641	4113	4732	4847	4984
% ONG cu activitate economică	13%	12%	12%	11%	11%	12%
Religioase	1715	1818	1992	2075	2135	2178
% ONG cu activitate economică	9%	8%	7%	7%	8%	9%
Agricultură	1620	2813	3214	3665	4128	4108
% ONG cu activitate economică	13%	36%	31%	27%	24%	23%
Sănătate	1601	1655	1808	2079	2252	2456
% ONG cu activitate economică	8%	7%	8%	8%	8%	9%
Dezvoltare/turism	1387	1685	2040	2427	2618	2734
% ONG cu activitate economică	9%	9%	9%	10%	10%	12%
Silvic (Obști)	1106	1195	1326	1407	1530	1539
% ONG cu activitate economică	45%	53%	51%	47%	46%	48%
Civic	970	1092	1273	1495	1606	1623
% ONG cu activitate economică	9%	9%	9%	9%	9%	10%
Mediu/ecologie	743	868	989	1111	1199	1233
% ONG cu activitate economică	8%	8%	7%	8%	8%	9%

Sursa: FDSC, 2017

Distribuția regională a organizațiilor neguvernamentale indică o concentrare a acestora în regiunile dezvoltate - Nord Vest, Centru și București - Ilfov. Astfel distribuția regională a organizațiilor neguvernamentale active în următoarele domenii este (Tabel 3):

- social/caritabil - un procent de 17% din totalul acestora se regăsește în fiecare dintre regiunile Nord Vest, Centru și București Ilfov
- sport - 20% din totalul acestora se regăsește în regiunea Centru, 17% în Nord Vest și 17% în București Ilfov
- cultural - un procent de 23% din totalul acestora se regăsește în fiecare dintre regiunile Centru și București Ilfov, iar 19% în Nord Vest
- educație - 25% se află în regiunea București Ilfov, 16% în Centru, iar 15% în Nord Vest
- religioase - 21% în Nord Vest, 20% în Centru, iar 16% în București Ilfov
- civic - 31% se află în regiunea București Ilfov

Tabel 3. Domeniile de activitate ale ONG-urilor pe regiuni de dezvoltare

Domeniu de activitate	Nord Est	Sud Est	Sud Muntenia	Sud Vest	Vest	Nord Vest	Centru	București Ilfov
Agricol	13%	17%	16%	8%	8%	18%	19%	2%
Civice	9%	9%	8%	7%	10%	12%	14%	31%
Culturale	10%	6%	6%	5%	9%	19%	23%	23%
Dezvoltare/ Turism	13%	10%	10%	9%	8%	15%	21%	14%
Educație	12%	9%	8%	7%	8%	15%	16%	25%
Mediu / Ecologie	10%	11%	7%	7%	8%	15%	19%	23%
Obști/ Silvice	3%	3%	3%	8%	16%	35%	30%	1%
Profesionale	10%	9%	8%	7%	8%	14%	14%	30%
Religioase	12%	6%	7%	5%	12%	21%	20%	16%
Sănătate	9%	7%	8%	6%	8%	17%	16%	28%
Social/ Caritabil	12%	8%	10%	8%	10%	17%	17%	17%
Sportive/Hobby	10%	9%	9%	7%	11%	17%	20%	17%

Sursa: FDSC, 2017

FINANȚAREA SECTORULUI NEGUVERNAMENTAL

În ultimii zece ani, o problemă importantă pentru sectorul neguvernamental a reprezentat-o asigurarea resurselor financiare necesare derulării activității (Lambriu & Vamesu, 2010; , FDSC, 2017; FDSC, 2016; FDSC, 2018). O variantă de obținere de resurse financiare pe lângă cele tradiționale (granturi, sponsorizări, subvenții, donații, cotizații etc) a reprezentat-o dezvoltarea activității economice a ONG-urilor care să ofere oportunitatea acestora de a-și asigura o parte din resurse în mod independent pentru a își îndeplini obiectivele asumate.

Sustenabilitatea financiară și imaginea publică reprezintă dimensiunile problematice pentru sectorul non-profit așa cum au indicat cercetările efectuate (Lambriu & Vameșu, 2010; FDSC, 2017; Asociația pentru Relații Comunitare, 2016). Finanțarea activității sectorului non-profit reprezintă în continuare o problemă în condițiile în care sprijinul instituțiilor statului pentru ONG-urile

furnizoare de servicii a scăzut foarte mult, granturile pentru ONG-uri s-au redus, iar numărul companiilor care susțin sectorul non-profit prin donații este destul de mic (23% în 2015) în ciuda măsurilor de stimulare a finanțării ONG-urilor de către companii (scutiri de impozit). Ultimele cercetări în domeniu (FDSC, 2017, p. 79) indică ca principale surse de finanțare a activității organizațiilor neguvernamentale: granturile/finanțările nerambursabile cu fonduri UE, finanțările de la instituțiile neguvernamentale străine (altele decât UE), direcționarea impozitului de 2% de către persoanele fizice, donațiile individuale, cotizațiile membrilor și sponsorizările din partea companiilor.

Datele Institutului Național de Statistică pentru 2015 referitoare la veniturile organizațiilor neguvernamentale indică faptul că 24% dintre acestea au venituri de 0 lei, 23% au venituri de maxim 10,000 lei, 17,8% au venituri între 10,000 lei și 40,000 lei, 19,7% au venituri între 40,000 și 200,000 lei și doar 15,4% au peste 200,000 lei. Procentul ONG-urilor care au venituri peste 200,000 lei a crescut în ultimii 15 ani de aproximativ 5 ori. Creșteri se înregistrează în ultimii 15 ani și în cazul ONG-urilor care au venituri între 10,000 și 40,000 lei (de la 10,8% în 2000 la 17,8% în 2015), precum și în cel al celor cu venituri între 40,000 și 200,000 lei (de la 8% în anul 2000 la 19,7% în 2015). (Tabel 4)

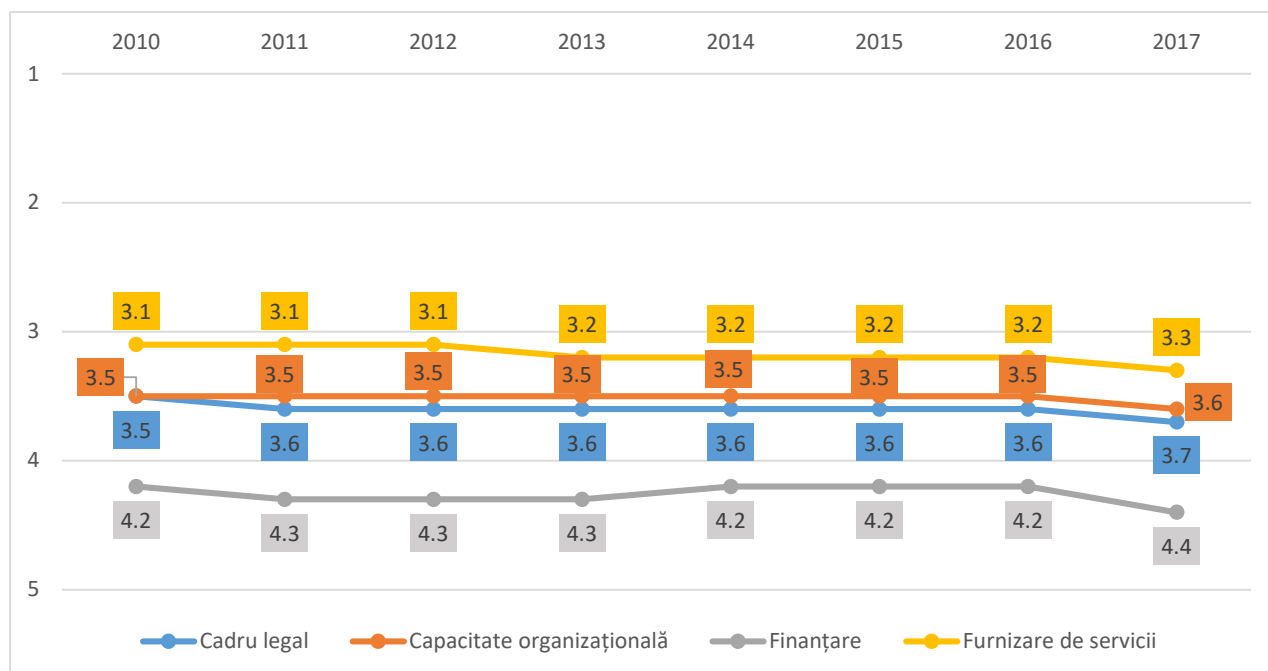
Tabel 4. Evoluția distribuției ONG-urilor pe interval de venit între 2000 - 2015 (%)

	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015
0 lei	25.6	29.9	20.7	23.5	22.8	23.1	23.3	24.0
1-10,000 lei	52.1	28.7	26.1	25.3	25.1	24.4	23.8	23.0
10,001 - 40,000 lei	10.8	15.2	18.9	17.1	17.6	17.6	18.0	17.8
40,001 - 200,000 lei	8.0	15.8	19.5	18.7	19.4	19.5	19.7	19.7
> 200,001 lei	3.5	10.3	14.7	15.3	15.0	15.3	15.0	15.4

Sursa: FDSC, 2017

Conform Indexului sustenabilității organizațiilor societății civile 2017, România înregistrează un scor de 3.6, sustenabilitatea financiară și imaginea publică constituind dimensiunile cele mai problematice pentru sectorul neguvernamental. Finanțarea activității sectorului neguvernamental reprezintă în continuare o problemă în condițiile în care lansarea programelor cu finanțare europeană a fost întârziată foarte mult, sprijinul instituțiilor statului pentru ONG-urile furnizoare de servicii sociale/ de tineret a scăzut foarte mult, iar numărul companiilor care susțin sectorul neguvernamental prin donații este destul de mic (23% în 2015). Astfel, scorul obținut pe dimensiunea finanțare a scăzut la 4,4 în 2017 de la 4,2 în anii anteriori (2015, 2016). Problemele de finanțare au determinat și o reducere a capacității sectorului neguvernamental de a furniza servicii. Scorul pe dimensiunea furnizare de servicii a scăzut de la 3,2 la 3,3. (Figura 1)

Figura 1. Evoluția indexului societății civile, 2010 -2017

Sursa: FDSC, Indexul sustenabilității organizațiilor societății civile 2017; Indexul sustenabilității organizațiilor societății civile 2016

MECANISME DE FINANȚARE A SECTORULUI ONG

Finanțarea publică a activității nonprofit se realizează atât la național, cât și local prin mecanisme diverse ce au la bază următoarele acte normative și normele de aplicare a acestora sau regulamentele aferente enumerare neexhaustivă:

- Legea nr. 350/2005 privind regimul finanțărilor nerambursabile din fonduri publice alocate pentru activități nonprofit de interes general
- Legea 34/1998 privind acordarea unor subvenții asociațiilor și fundațiilor române cu personalitate juridică, care înființează și administrează unități de asistență socială
- Legea nr. 292/2011 a asistenței sociale
- O.G. nr. 51/1998 privind îmbunătățirea sistemului de finanțare a programelor, proiectelor și acțiunilor culturale
- Legea nr. 186/2003 privind susținerea și promovarea culturii scrise
- Legea nr. 98/2016 privind achizițiile publice
- Legea nr. 215/2001 a administrației publice locale
- Legea nr. 500/2002 privind finanțele publice
- Legea nr. 273/2006 a finanțelor publice locale
- Legea nr. 350/2006 a tinerilor
- Legea nr. 213/2016 privind cooperarea internațională pentru dezvoltare și asistență umanitară
- Legea nr. 321/2006 privind regimul acordării finanțărilor nerambursabile pentru programele, proiectele sau acțiunile privind sprijinirea activității românilor de pretutindeni și a organizațiilor reprezentative ale acestora, republicată

- Legea nr. 69/2000 a educației fizice și sportului
- Legea nr. 318/2015 pentru înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Administrare a Bunurilor Indisponibilizate și pentru modificarea și completarea unor acte normative
- OUG nr. 196/2005 privind Fondul pentru mediu
- OG 82/2001 privind stabilirea unor forme de sprijin financiar pentru unitățile de cult aparținând cultelor religioase recunoscute din România.

DATE GENERALE PRIVIND FINANȚĂRILE PUBLICE

Variatatea mecanismelor de finanțare publică existente la nivel central și local în România fac dificil de monitorizat atât modul de implementare al acestora, cât și quantumul finanțărilor acordate. Această dificultate în măsurarea nivelului de finanțare publică acordate de diverse instituții publice (centrale, județene, locale) nu se întâlnește doar în cazul României, ci și al altor țări europene și se datorează pe de o parte lipsei unui mecanism transparent de publicare a informațiilor, a unui instrument de monitorizare a acestor finanțări publice, a publicării lor în formate needitabile care cu greu pot fi transferate pentru analiză, precum și varietății mari a surselor de finanțare publică existente (FRA, 2017). Informația referitoare la finanțările publice acordate în ultimii 5 ani este dificil de identificat pe marea majoritate a site-urilor instituțiilor publice centrale sau locale, iar cea care se regăsește nu este în format deschis.

În analiza efectuată au fost avute în vedere finanțările acordate de către Ministerul Muncii și Justiției Sociale, Administrația Fondului Cultural Național, Ministerul Tineretului și Sportului (proiectele de tineret și proiectele studențești), Ministerul Afacerilor Externe, prin Agenția de Cooperare Internațională pentru Dezvoltare - RoAid. Deși au fost analizate și proiectele finanțate de către Agenția Națională pentru Romi și Departamentul pentru Relații Interetnice, listele identificate nu conțineau și sumele acordate. De la alte instituții publice centrale nu au putut fi obținute date referitoare la finanțările publice pentru activități nonprofit.

Au fost analizate și datele furnizate de Consiliile județene din toată țara referitoare la finanțările publice acordate pentru activități nonprofit. Perioada de referință a fost 2013-2017. Principalele limitări ale datelor furnizate de Consiliile județene sunt: lipsa de date pentru unele județe, lipsa de date pentru Municipiul București, introducerea și a unor instituții publice în lista organizațiilor finanțate.

FINANȚĂRILE OFERITE DE LA NIVEL CENTRAL

Analiza finanțărilor oferite la nivelul administrației publice centrale a fost realizată pe domeniile social, cultură și tineret. Acestea au fost selectate avându-se în vedere informațiile disponibile despre finanțările oferite pe ultimii 5 ani, calitatea acestor informații și ariile de activitate cele mai importante ale organizațiilor neguvernamentale.

DOMENIUL SOCIAL

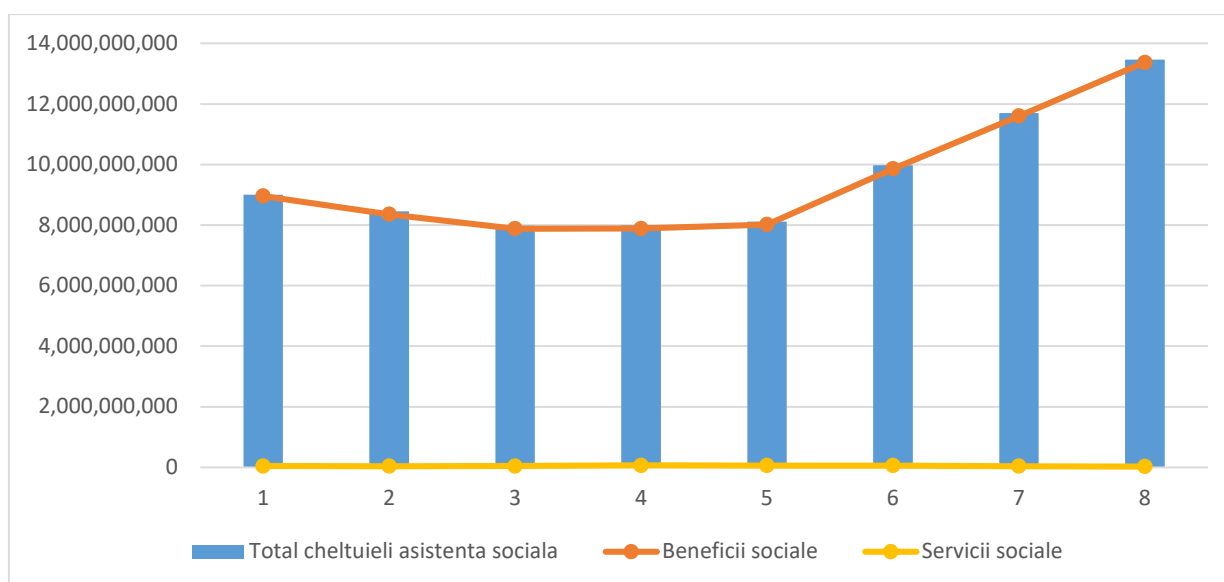
Finanțarea activităților nonprofit din domeniul social se realizează prin subvențiile acordate organizațiilor neguvernamentale care sunt furnizoare de servicii sociale licențiate, precum și prin diverse programe de interes public la care organizațiile neguvernamentale pot avea acces. În principal, organizațiile neguvernamentale care administrează unități de asistență socială și furnizează servicii sociale pot obține subvenție în baza Legii 34/1998 privind acordarea unor

subvenții asociațiilor și fundațiilor române cu personalitate juridică, care înființează și administrează unități de asistență socială.

Deși Legea asistenței sociale reglementează atât acordarea de beneficii sociale, cât și de servicii sociale și adoptarea unor măsuri integrate de asistență socială, în practică politica socială românească se bazează în special pe măsuri pasive, respectiv acordarea de beneficii sociale, și mai puțin pe cele active, respectiv acordarea de servicii sociale. Bugetul și așa redus al asistenței sociale, indică o pondere în scădere a sumei alocate serviciilor sociale în ultimii doi ani, valoarea acestei sume ajungând la jumătate din cea cheltuită în anul 2010. Chiar dacă sumele alocate asistenței sociale au crescut de la an la an, bugetul serviciilor sociale a fost diminuat. În 2017 doar 0,18% din bugetul asistenței sociale a fost alocat serviciilor sociale. Această centrare a asistenței sociale pe măsuri pasive, face ca dependența de sistem să fie foarte mare în rândul populației din grupurile vulnerabile. Serviciile sociale au rolul de a preveni apariția diverselor situații de risc, dar și de a ajuta persoanele vulnerabile să depășească diversele probleme și să se integreze socio-profesional. (Figura 2)

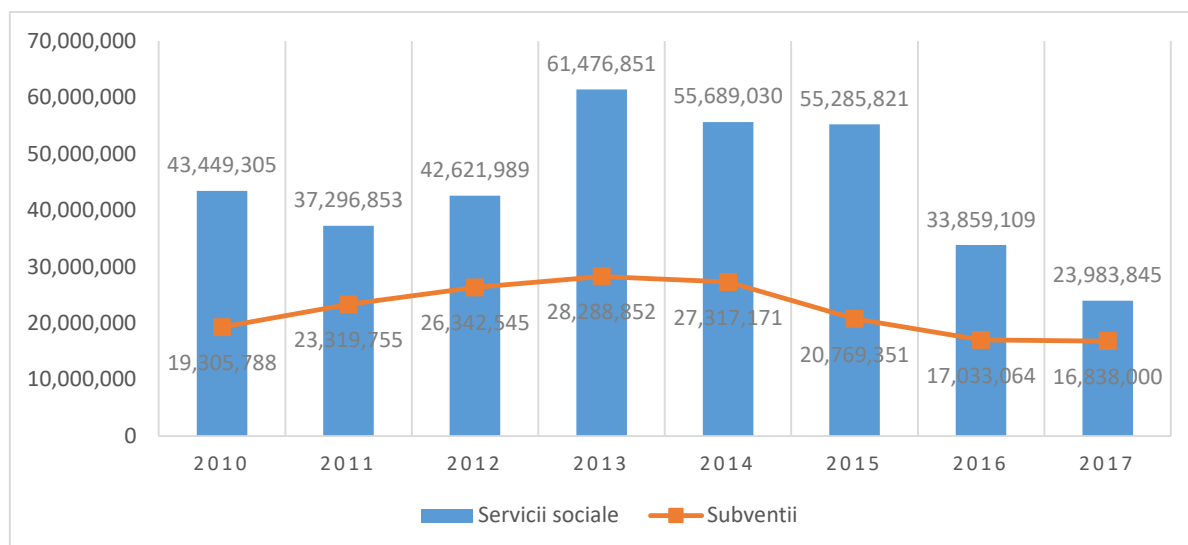
Figura 2. Finanțarea serviciilor sociale în total asistență socială

Sursa: MMJS, buletine statistice asistență socială 2010-2017, prelucrarea CLNR

Analiza cuantumului subvențiilor acordate de la nivel național acestor organizații în perioada 2010 - 2017 indică o creștere din 2010 până în 2013, urmată apoi de o scădere continuă. Astfel, cuantumului subvențiilor acordate în anul 2017 a fost mai mic decât cel din 2010 cu 13%. În aceste condiții, cel mai mult au avut de suferit cetățenii aflați în dificultate care beneficiau de aceste servicii sociale furnizate de către organizațiile neguvernamentale. Numărul beneficiarilor pentru care s-a primit subvenția a scăzut în anul 2017 la jumătate față de 2013 și cu peste 40% față de 2010, ajungând la 8.778 de persoane. (Figura 3)

Figura 3. Evoluția cunatumului subvenției în perioada 2010-2017

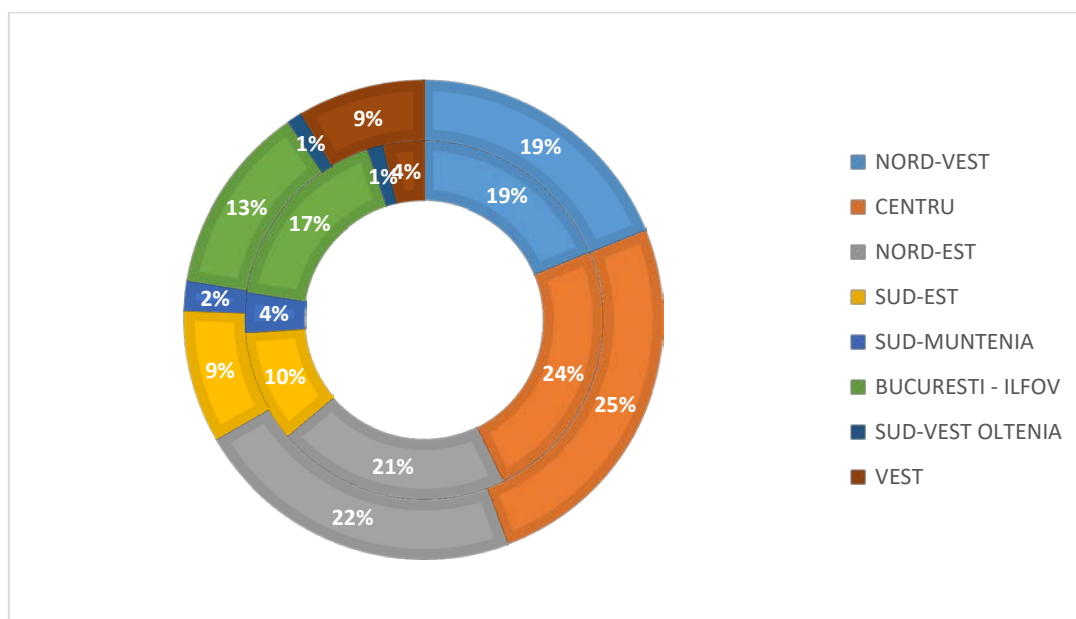

Sursa: MMJS, buletine statistice asistență socială 2010-2017, prelucrarea CLNR

Analiza cuantumului subvenției, a numărului de organizații neguvernamentale beneficiare și a numărului de beneficiari pe regiunile de dezvoltare indică următoarele aspecte (Figura 4):

- Cel mai mare număr de beneficiari se regăsește în regiunea Centru (2388 de beneficiari pe lună), urmat de Nord Est (2010 beneficiari/lună) și Nord Vest (1698 beneficiari/lună).
- Cel mai mic număr de beneficiari se regăsesc în regiunea Sud Vest Oltenia (96 beneficiari/lună).
- Numărul de beneficiari nu se corelează cu nivelul de sărăcie al regiunilor, practic există un număr mic de beneficiari în regiuni cu un nivel ridicat de sărăcie (Sud Vest Oltenia, Sud Muntenia).

Figura 4. Distribuția pe regiuni a numărului de ONG-uri beneficiare (cerc interior) și a numărului mediu lunar de beneficiari, 2016

Sursa: MMJS, buletine statistice asistență socială 2010-2017, prelucrarea CLNR

DOMENIUL CULTURĂ

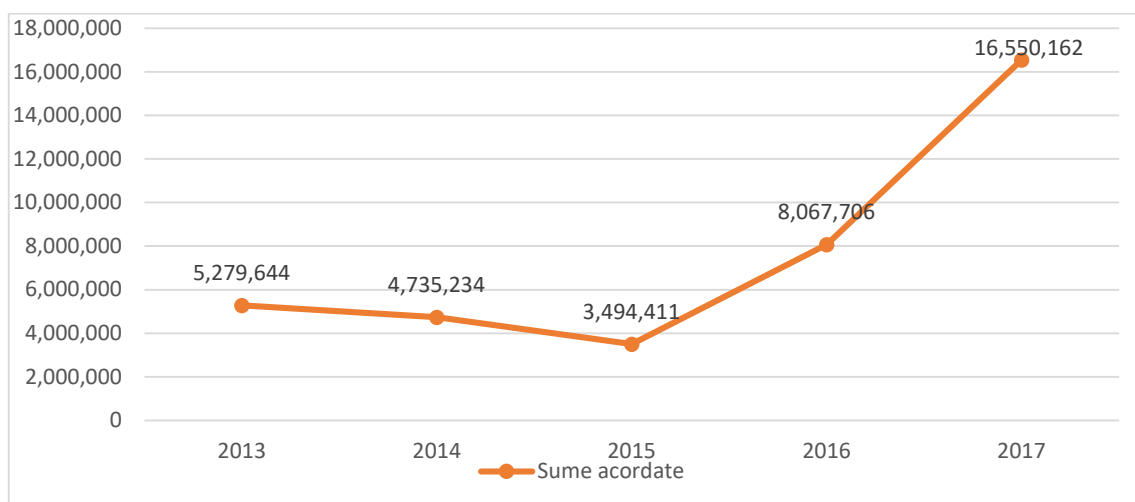
Activitățile nonprofit din domeniul culturii sunt finanțate prin diverse mecanisme și de către mai multe instituții publice, inclusiv de Administrația Fondului Cultural Național. Aceasta a alocat în anul 2017 suma de 21,735,000 lei pentru proiecte și programe în 10 arii tematice: arte vizuale, artele spectacolului dans, artele spectacolului muzică, artele spectacolului teatru, educație prin cultură, intervenție culturală, patrimoniu cultural material, patrimoniu cultural imaterial, rezidențe de creație și promovarea culturii scrise. Din suma totală pentru proiecte derulate de către organizații neguvernamentale au fost acordați 16,550,142 lei (76%).

În anul 2018 au fost alocate fonduri în valoare de 30,828,000 lei pentru 13 arii tematice: arte vizuale, teatru, muzică, dans & performance art, intervenție culturală, rezidențe de creație, educație prin cultură, promovarea culturii scrise, patrimoniu cultural material, patrimoniu cultural imaterial, proiecte de tip festival/cu caracter repetitive, proiecte dedicate centenarului, artă digital și noile media, proiecte editoriale.

Pentru programele culturale (derulate pe 2 ani) au fost acordate finanțări în anii 2017 și 2018 suma alocată în fiecare sesiune de finanțare fiind de 2,000,000 lei.

Dacă în perioada 2013-2015 asistăm la o reducere a sumelor acordate proiectelor culturale ale ONG-urilor de către AFCN, începând cu 2016 quantumul acestora a crescut considerabil, dublându-se de la an la an. (Figura 5) Sumele alocate pentru finanțarea proiectelor și programelor culturale au fost mai mari decât cele reflectate în Figura 5 deoarece în figură sunt cuprinse doar cele acordate organizațiilor neguvernamentale. Astfel în anul 2015 suma totală alocată a fost de 8,700,000 lei, în 2016 - 12,515,000 lei, iar în 2017 - 21,735,000.

Figura 5. Evoluția sumelor acordate de către AFCN în perioada 2013 - 2017

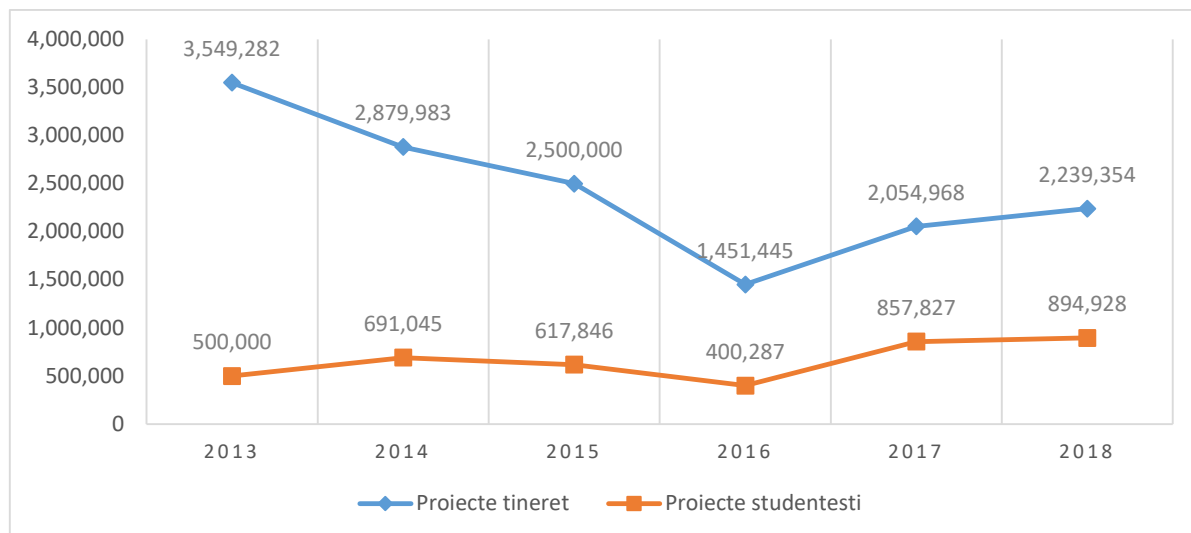
Sursa: date furnizate de către AFCN, prelucrare doar pentru finanțările acordate ONG-urilor realizată de CLNR

DOMENIUL TINERET

Ministerul Tineretului și Sportului (MTS) finanțează activitățile de tineret fie prin structura națională, fie prin direcțiile județene de tineret și sport. Analiza realizată în cadrul studiului a cuprins finanțarea realizată direct de către MTS pe cele două domenii: activități de tineret și activități studentești. Anual este organizat un concurs național pentru proiecte de tineret și unul pentru proiectele studentești.

În perioada 2013 - 2017 asistăm la o scădere cu aproape 40% a cuantumului sumelor acordate pentru proiectele de tineret, de la 3.549.282 lei în 2013 la 2.239.354 lei în anul 2018. Pentru proiectele studențești sumele alocate au crescut în perioada 2013-2017, cu aproape 45%, de la 500.000 lei la 894.928 lei în 2017. (Figura 6)

Figura 6. Evoluția finanțării acordate pentru proiecte de tineret și proiecte studențești în perioada 2013-2017

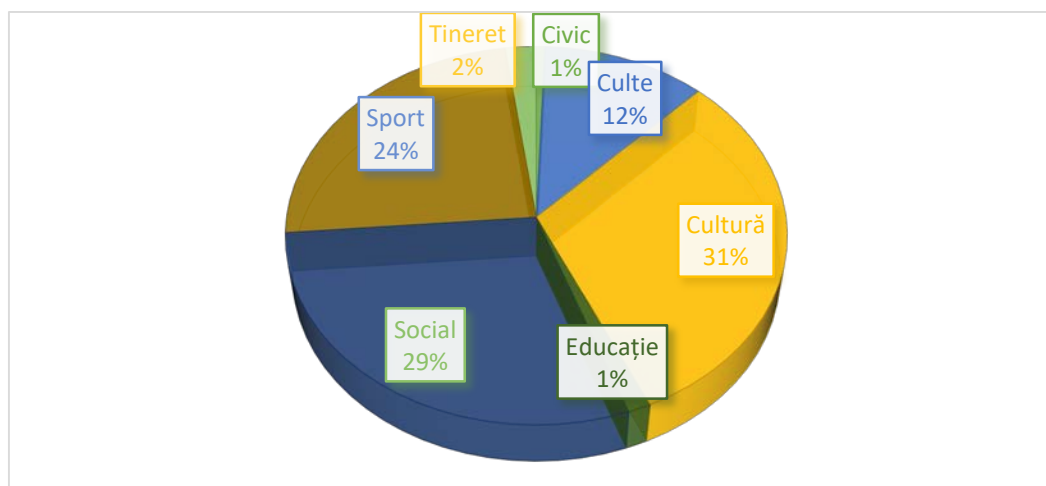

Sursa: date MTS, prelucrarea CLNR

FINANȚĂRILE OFERITE LA NIVEL JUDEȚEAN

Analiza datelor privind finanțările publice oferite de către consiliile județene pentru activitățile nonprofit a reliefat o multitudine de domenii care sunt finanțate prin diverse mecanisme de finanțare: civic, cultură, culte, educație, protecția mediului, sănătate, social, sport, tineret, turism. În anul 2017, cuantumul total al finanțărilor publice acordate de către consiliile județene a fost de 53.351.104 lei, de 2,7 ori mai mult decât cel oferit în 2013. Suma alocată este extrem de mică raportat la nevoile existente ale societății civile. Domeniul care a primit cel mai mare procent din finanțarea de la consiliile județene a fost cultura (31%), urmat de social (29%) și de sport (24%). Cultele au primit 12% din totalul finanțării, în timp ce tineretul doar 2%. În același timp domenii precum educația, civic, sănătatea sau mediu au primit cel mult 1% din totalul finanțărilor publice oferite de consiliile județene. (Figura 7)

Figura 7. Nivelul finanțării publice pentru activități nonprofit de la Consiliile județene pe domenii de activitate în anul 2017

Sursa: date oferite de către Consiliile județene, prelucrarea CLNR

Analiza regională a finanțărilor acordate de către consiliile județene a reliefat următoarele (Tabel 5):

- Regiunea în care se acordă cele mai mari sume pentru finanțarea activităților nonprofit este Nord Vest (34% din totalul finanțărilor publice de la consilii județene pe anul 2017), urmată de Vest (24% din totalul finanțărilor) și de Centru (13%).
- Cele mai puține finanțări sunt acordate de județele din regiunea Sud Muntenia - 4% din totalul finanțărilor consiliilor județene.
- Cele mai mari sume pentru domeniul cultură sunt alocate în regiunea Vest, urmată de Sud Est și Centru, iar cele mai mici în regiunea Sud Muntenia.
- Pentru domeniul social, cele mai importante finanțări sunt acordate în regiunea Nord Vest, urmată de Sud Muntenia.
- Consiliile județene din Regiunea Centru au alocat cele mai mari sume pentru domeniul cultură, urmat de sport și culte, și cel mai puțin pentru social.
- Consiliile județene din Regiunea Nord Est au alocat cele mai multe fonduri pentru sport, urmat de cultură și social.
- Consiliile județene din Regiunea Nord Vest au alocat cele mai mari sume pentru domeniul social, urmat de culte, sport și cultură, și cel mai puțin pentru tineret.
- Consiliile județene din Regiunea Sud Est au acordat cele mai multe finanțări pentru cultură, urmată de sport.
- Consiliile județene din Regiunea Sud Muntenia au finanțat cele mai mult activitățile sociale, urmate de cultură și sport.
- Consiliile județene din Regiunea Vest au acordat finanțări în special în domeniul cultură, urmat de social și culte.

Tabel 5. Nivelul finanțării publice pentru activități nonprofit de la Consiliile județene pe domenii de activitate și regiuni în anul 2017

Regiune	Civic	Culte	Cultură	Educ.	Protecția mediului	Sănătate	Social	Sport	Tineret	Turism	Total
Centru	300,000	2,020,197	2,739,499	477,431			15,390	2,672,244	345,306	100,000	8,670,067
Nord-Est		709,652	1,092,254	15,000			969,159	1,611,807	133,496		4,531,368
Nord-Vest		1,897,500	1,456,506				12,751,870	1,524,685	368,734		17,999,295
Sud-Est		142,500	4,085,679	40,000				2,594,039			6,862,218
Sud-Muntenia	24,375	54,811	260,181	148,700		24,705	1,503,020	255,145	109,110		2,380,046
Vest		1,362,989	6,833,250	40,000	10,000		281,848	4,171,541	208,482		12,908,110

Sursa: date oferite de către Consiliile județene, prelucrarea CLNR

Nivelul finanțării în ultimii 5 ani de la consiliile județene a fost de 166.478.398 lei. Domeniul finanțat cel mai bine la nivel local în ultimii 5 ani a fost sportul (51.592.931 lei), urmat de social (45.002.484 lei), de cultură (32,399,628 lei) și de culte (31,073,363 lei). (Tabel 6)

Tabel 6. Nivelul finanțării publice oferite de consiliile județene în perioada 2013-2017 pe domenii

An	Civic	Culte	Cultură	Educație	Protecția mediului	Sănătate	Social	Sport	Tineret	Turism	Total
2013	85,000	6,565,350	2,645,765	416,375	28,000	10,000	1,861,662	7,603,447	337,073	4,872	19,557,543
2014		7,607,713	2,609,104	339,923	15,000		7,139,832	7,216,570	324,245		25,252,387
2015	24,250	5,601,148	5,378,571	409,030	8,500	9,706	8,170,991	8,744,672	379,758		28,726,626
2016	88,037	5,741,503	5,298,819	376,950	20,000	16,367	12,308,712	15,198,242	542,108		39,590,738
2017	324,375	6,187,649	16,467,369	721,131	10,000	24,705	15,521,288	12,829,460	1,165,127	100,000	53,351,104
Total	521,662	31,703,363	32,399,628	2,263,409	81,500	60,778	45,002,484	51,592,391	2,748,311	104,872	166,478,398

Sursa: date oferite de către Consiliile județene, prelucrarea CLNR

PROVOCĂRI ÎN CONTRACTAREA ȘI IMPLEMENTAREA FINANȚĂRILOR PUBLICE

Provocările în accesare și implementarea finanțării publice au fost analizate avându-se în vedere rezultatele cercetării online, dar și informațiile obținute din interviurile și focus grupurile realizate. Analiza acestora a vizat atât cadrul general stabilit de Legea 350/2005, dar și celelalte mecanisme de finanțare, astfel încât să se poată realiza o evaluare generală, dar și specifică a fiecărui mecanism în parte.

Cadrul legal existent constituie o provocare, atât în ceea ce privește scrierea și depunerea aplicațiilor, cât implementarea acestora. Există diferențe semnificative între diferitele mecanisme de finanțare publică și între modul de implementare al lor la nivelul diverselor autorități publice. În procesul de depunere a aplicațiilor principalele probleme vizează aspectele birocratice (depunerea aplicațiilor pe suport de hârtie, documentele administrative solicitate etc) sau lipsa de informatizare a aplicației (depunere electronică). Au fost identificate probleme în implementarea proiectelor finanțate prin diverse mecanisme publice care țin de Legea 215/2001 (Legea administrației publice locale), Legea 82/1991 cu modificările și completările ulterioare (Legea contabilității), Legea 500/2002 a finanțelor publice, Legea 273/2006 a finanțelor publice locale. O problemă generală vizează finanțarea proiectelor/programelor multianuale care este foarte puțin

implementată de către administrația publică românească. Chiar dacă documentele strategice prevăd ca măsură încurajarea bugetării multianuale, acest lucru este dificil de realizat atâta vreme cât nu există o voință politică asumată în acest sens, iar capacitatea de planificare bugetară a Guvernului, dar și a administrației publice locale nu este crescută. Limitarea exercițiului financiar la un an calendaristic determină realizarea de proiecte de cel mult 6-9 luni, fără posibilitatea finanțării din fonduri publice a programelor multianuale, situație care limitează intervenția și nu permite atingerea unor indicatori de eficiență și eficacitate raportați la nevoile comunității.

Instituțiile administrației publice locale (primării și consilii județene) și organizațiile neguvernamentale au identificat probleme care vizează cadrul legislativ în ceea ce privește pe de o parte Legea 350/2005, Legea 34/1998, O.G. 51/1998 și Legea 69/2000.

Principalele provocări percepute de către organizațiile neguvernamentale în utilizarea diferitelor mecanisme de finanțare sunt cele legate de: quantumul redus al sumelor acordate proiectelor (68%), birocrăția foarte mare (72%), utilizarea în mică măsură a finanțării multianuale (68%), neacceptarea cofinanțării în natură (61%), lipsa de flexibilitate a autorităților finanțatoare (67%) și lipsa unei proceduri unitare aplicabilă tuturor autorităților finanțatoare, în ceea ce privește procedura de acordarea finanțărilor publice (64%). (Tabel 7)

Tabel 7. Principalele provocări în utilizarea mecanismelor de finanțare publică

Principalele provocări în utilizarea mecanismelor de finanțare publică	În foarte mică măsură	În mică măsură	În mare măsură	În foarte mare măsură
Perioada scurtă de implementare al proiectelor	10%	36%	31%	22%
Cuquantumul redus al sumelor acordate proiectelor	7%	25%	30%	39%
Birocrația foarte mare	7%	21%	40%	33%
Lipsa de relevanță a domeniilor/ activităților finanțate pentru organizația dvs.	18%	44%	26%	12%
Lipsa de transparență în procesul de stabilire a priorităților de finanțare	14%	34%	31%	21%
Lipsa de transparență în procesul de selecție a proiectelor	12%	33%	33%	21%
Utilizarea în mică măsură a finanțării multianuale	11%	21%	25%	44%
Cuquantumul mare al cofinanțării	14%	36%	30%	20%
Neacceptarea cofinanțării în natură	17%	21%	28%	34%
Grila de evaluare nu este publicată înainte de depunerea proiectelor	27%	29%	27%	18%
Lipsa de flexibilitate a autorității finanțatoare	9%	26%	28%	38%
Neacordarea prefinanțării/ avansului	19%	26%	21%	33%
Depunerea aplicației și a documentelor solicitate este dificil de realizat	12%	37%	26%	25%
Lipsa unei proceduri clare de monitorizare și evaluare a implementării proiectelor	12%	39%	28%	21%
Lipsa unei proceduri unitare aplicabilă tuturor autorităților finanțatoare, în ceea ce privește procedura de acordarea finanțărilor publice	14%	21%	33%	33%

Sursa: CLNR, chestionar cercetare

LEGEA 350/2005 - CADRUL GENERAL

Legea 350/2005 a încercat să pună bazele unui cadru legislativ coerent, aplicabil la nivelul întregii pentru finanțarea activităților nonprofit. În peste 12 ani de aplicabilitate a acestei legi s-au obținut rezultate pozitive în domeniul finanțării ONG-urilor însă există numeroase aspecte care necesită îmbunătățiri pentru a eficientiza intervenția. Legea nu reglementează suficient de clar anumite aspecte esențiale (de ex. Durata maximă a proiectelor/ multianualitatea, obligativitatea acordării avansului etc), având ca efect o interpretare neunitară la nivelul instituțiilor administrației publice locale și centrale.

Cercetarea realizată în cadrul acestui proiect s-a concentrat și pe investigarea principalelor provocări cărora trebuie să le facă față autoritățile publice și ONG-urilor deopotrivă. Analiza acestor provocări se poate constitui într-un foarte bun punct de plecare în identificarea de propuneri de modificare a legislației. Între cele mai importante provocări se numără:

Lipsa unor analize de nevoi la nivelul UAT-urilor care să fundamenteze obiectivele prioritare pentru finanțările publice. Acordarea acestor finanțări trebuie să aibă în vedere acoperirea unor nevoi existente la nivel local. În cazul celor mai multe autorități finanțatoare, aceste nevoi însă nu sunt identificate corespunzător, chiar și atunci când se realizează consultarea organizațiilor societății civile.

Cauzele sunt diverse, plecând de la lipsa de claritate a legii, până la necunoașterea acestui mecanism, a nevoilor comunității și a sectorului neguvernamental de către autoritățile locale. Uneori însă și societatea civilă dă dovadă de lipsă de implicare.

"autoritatea publică trebui să facă o analiză de nevoi...ce vrea autoritatea publică?... însă este și greu dacă de pui în pielea lor - primărie/cj - să evalueze corect nevoile ong-urilor..nu știu...nu cred că pot găsi niște criterii de selecție...corecte, eficiente..." (Reprezentant ONG)

Autoritățile locale sunt presate de timp și de procedurile prevăzute de legislație: bugetul trebuie aprobat, cu sau fără alocări pentru finanțarea de proiecte pentru comunitate, cu sau fără consultarea membrilor comunității. Reprezentanții autorităților publice locale nu sunt întotdeauna persoane familiarizate cu problematica localității, a județului în care locuiesc și pe care îl gestionează. Mai mult, unii nu înțeleg care sunt costurile furnizării unor servicii pentru comunitate. În unele situații nivelul fondurilor alocate pentru finanțarea ONG-urilor are legătură și cu încrederea autorităților locale că acestea chiar au un rol semnificativ în societate. Așa cum afirmau chiar reprezentanți ai ONG-urilor *"sunt foarte mulți păcălici și în domeniul ong-ului și cred că de asta s-au birocratizat așa fondurile... trebuie să găsești un mod de a scăpa de balast..."* (Reprezentant ONG)

Lipsa încrederii reciproce între administrația publică și ONG-uri nu este benefică dezvoltării sociale și economice a unei comunități, regiuni sau chiar a țării.

"atitudinea este una de suspectare...parcă am fi toți o țară de suspecti...dacă eu am furnizat ani de zile acest serviciu, ai văzut calitatea lor, am fost corect...de ce trebuie să mă tratezi ca un începător...ori nu suntem noi de încredere, ori nu se dorește dezvoltarea de servicii sociale.. ori este necesară menținerea unei zone gri de sărăcie care să fie activată în momente electorale...nu știu"? (Reprezentant ONG) -

Din acest punct de vedere și ONG-urile ar trebui să depună mai multe eforturi pentru îmbunătățirea imaginii lor în societate și întărirea relațiilor cu autoritățile publice. Dacă nivelul de încredere al autorităților locale și/sau județene este scăzut și asociat și cu lipsa de informare și cunoaștere a mecanismelor de finanțare în rândul consilierilor, atunci apar probleme și în funcționalitatea mecanismului.

Modalitatea de consultare dintre reprezentanții ONG-urilor și cei ai autorităților locale este un alt aspect ce trebuie analizat cu atenție.

"Știți cum este...a lansat primăria o finanțare...hai...nu mai are nimeni timp să schimbe viziunea pentru ca toți avem nevoie de bani...și anul viitor la fel... consultarea este uneori formală...Cum știi dacă punctul tău de vedere a fost luat sau nu în calcul...dacă nu, de ce nu l-a luat..?!..Și noi suntem uneori vinovați...nu luăm atitudine și atunci este și vina noastră....și suntem pe piață de mulți ani...Colegii mei sunt manageri de proiecte...și? nu am făcut nimic în acest sens....deci suntem vinovați. După părerea mea ideea de proiect nu este evaluată, nu prezintă interes....conformitatea administrativă este cea care contează."(Reprezentant ONG Iași)

Perioada scurtă de implementare a proiectelor. În contextul limitării duratei de desfășurare a contractului de finanțare la perioada exercițiului bugetar, se întârzie cu publicarea anunțului până după aprobarea bugetului anual al instituțiilor publice, astfel că de multe ori implementarea proiectelor durează doar 4-6 luni, deci nici măcar 12 luni. În cazul instituțiilor publice locale aprobarea bugetului anual se face cel mai devreme în luna februarie a anului curent, publicarea anunțului privind finanțările publice se face în lunile martie-aprilie, depunerea aplicațiilor se realizează în lunile aprilie-mai, evaluarea acestora durează până în mai-iunie. Astfel rămân maxim 6 luni de implementare efectivă a activității.

"anul finanțat înseamnă și 3 luni și 5 luni și 8 luni dar niciodată 12 luni." (Reprezentant ONG)

Lipsa predictibilității în ceea ce privește durata proiectului, a sumelor de bani alocate a afectat și resursa umană a ONG-urilor astfel că unii reprezentanți au susținut că *"personalul nostru a fluctuat în funcție de resursele de finanțare...când am avut bani să plătim oamenii...când nu am avut am fost nevoiți să renunțăm la specialiști...și din păcate la un moment dat nu-i mai găsești...oamenii pleacă din oraș, din țară...chiar să ai bani nu ai pe cine angaja"*. (Reprezentant ONG)

În unele județe - cum este județul Iași, de exemplu, regulamentul adoptat de autoritățile locale în baza legii stabilește un cadru favorabil, permițând inclusiv finanțarea multianuală. Acest lucru garantează o anumită continuitate în activitate și un alt avantaj - pentru ONG-uri - este acela că, obligă autoritățile locale să țină cont în proiectarea bugetului pe anii următori de aceste proiecte aprobate deja.

O altă problemă ridicată de ONG-uri este cea referitoare la tipul de cheltuieli care pot fi acoperite prin aceste finanțări care, corelate cu durata redusă de implementare îi determină pe unii să afirme că:

"finanțarea ar trebui să vizeze inovarea, nu furnizarea de servicii...finanțatorul face o confuzie...una este furnizarea de servicii și alta este inovarea...proiectele ar trebui să furnizez idei noi, concepte inovative, nu multiplicarea a ceva ce este deja standardizat...care este în fond un produs... ar trebui să fie finanțate proiecte care aduc

ceva nou, plus valoare pentru că doar furnizarea de servicii nu poate duce la dezvoltarea organizației...de aia spun că aceste finanțări nu contribuie de la dezvoltarea organizației ..noi prin federația ONG-urilor încercăm să explicăm autorităților că sunt într-o totală confuzie de aplicabilitate a legislației.. am reușit ceva dar nu foarte mult ...este greu să schimbăm viziunea..”(Reprezentant ONG)

De asemenea, sumele mici și faptul că ONG-urile trebuie să-și adapteze grila de salarizare după anumite criterii nu este un lucru pozitiv pentru că oamenii "nu primesc mai mulți bani decât primesc oricum de la ONG" în timp ce avantajul proiectelor mari este că "nu am avut limită în stabilirea salariului angajaților și atunci oamenii sunt mai motivați, lucrează mai bine"(Reprezentant ONG)

Finanțarea de activități punctuale și mai puțin a unora continue. Durata redusă de implementare a proiectelor și impredictibilitatea perioadei când se acordă aceste finanțări, face ca mecanismul de finanțare stabilit prin Legea 350/2005 să fie potrivit pentru realizarea unor activități punctuale, nu pentru cele care au continuitate.

Cele mai multe dintre activitățile propuse spre finanțare, indiferent de domeniul în care acționează o organizație, sunt de tipul campaniilor, spectacolelor, excursiilor, școlilor de vară, atelierelor de lucru etc. Există și situații în care organizațiile au în vedere și alt tip de activitate, cu un impact mai mare asupra comunității dar este o practică specifică ONG-urilor mari: realizarea unor studii de nevoi. Organizațiile mari, știu că au capacitatea de a atrage fonduri atât din plan local, național, cât și prin proiecte internaționale. Pentru ele, datele obținute printr-un studiu de nevoi este de mare ajutor în proiectarea unor acțiuni cu o acoperire mai largă, dar a căror implementare efectivă necesită și resurse pe măsură.

Birocrație ridicată.

- Aplicația nu se poate transmite on-line, toate documentele depunându-se în format fizic (pe hârtie) în 2 exemplare, plus în format electronic (scanate în format pdf pe CD).
"pe noi ne-a costat mai mult pregătirea documentelor decât am obținut prin acest proiect."
(Reprezentant ONG)
"este un pic dificil la partea de justificare....să explic fiecare 10 km parurși de la un beneficiar la altul...cu bonuri de benzină..." (Reprezentant ONG)
"Ducem documente în două exemplare printate, plus scanate pe CD. Se întâmplă ca, în atâtea hârtii, să uităm o ștampilă sau o semnătură... Suntem țara hârtiilor și a ștampilelor, nu ne interesează conținutul... Și așa am pierdut proiecte" (Reprezentant ONG)
- Se solicită numeroase documente administrative atât în etapa de evaluare, pentru stabilirea eligibilității solicitantului, cât și în cea de implementare.
Pentru că sunt atât de multe documente iar procedurile și cerințele nu sunt întotdeauna suficient de clare, în anumite cazuri reprezentanții ONG-urilor au preferat să se raporteze la cele din anul anterior însă și aici au avut o serie de surprize: în unele situații s-a schimbat ordinea documentelor sau a unor anexe iar cei care au realizat documentația nu au fost atenți și au pierdut finanțarea.

Din punctul de vedere al autorităților locale și județene, solicitarea de documente este justificată. De exemplu, în unele situații ONG-urile nu îndeplinesc criteriile de eligibilitate pentru o anumită linie de finanțare. Cele mai mari probleme sunt cu domeniul tineret: un ONG, pentru a obține finanțare pe această linie trebuie să aibă prevăzute în statut activități

cu tinerii și pentru tineri. O altă problemă este aceea că odată câștigată competiția și contractarea proiectului, nu înseamnă neapărat și primirea banilor pentru desfășurarea activităților din proiect. În anumite cazuri autoritățile finanțatoare nu acordă avans, astfel că ONG-urile trebuie să aibă resurse proprii pentru a-și desfășura activitatea. Aceste aspecte i-au nedumerit pe unii dintre reprezentanții autorităților locale mai ales acolo unde ONG-urile au solicitat mărirea alocărilor pentru anumite domenii de activitate: *“a fost o solicitare de neînțeles pentru că tocmai aceste organizații aveau probleme și la câștigarea proiectelor dar mai ales la cheltuirea banilor... și totuși ei au cerut...și am aprobat. Dar nu au reușit nici așa...și încă o problemă... că aceste organizații sunt și cele mai modeste în privința banilor proprii de care dispun iar alocarea banilor de la CJ se realizează după desfășurarea activităților ori lipsa de resurse proprii îi împiedică să aibă rezultate pozitive în activitate..”* (Reprezentant CJ).

- Linii de buget nu se pot schimba și nici nu se pot muta sume de pe o linie bugetară pe alta.

“Apar, mai ales la proiectele culturale, situații excepționale care prin natura lor determină amânarea unor activități. Nu poți susține un concert dacă afară e furtună, sau plouă cu găleata de exemplu...Abia în aceste situații se mai pot muta bani de pe o linie pe alta, cu alte hârtii și justificări și altă muncă” (Reprezentant ONG)

Diminuarea bugetului unui proiect, fără reducerea indicatorilor/valorii indicatorilor acestuia fie înainte de începerea implementării sau chiar în timpul implementării activităților. În aceste condiții implementarea unui proiect devine foarte dificilă, finanțarea neacoperind toate activitățile unui proiect. Semnarea unui contract presupune asumarea îndeplinirii unor obiective și atingerii unor indicatori, însă diminuarea bugetului poate constitui factorul decisiv în retragerea propunerii de proiect, deoarece toate mecanismele de finanțare din fonduri publice au la bază procedura decontului. Finanțarea redusă, coroborată cu birocrăția și plata decontului după parcurgerea tuturor etapelor de verificare a eligibilității cheltuielilor înseamnă, pentru multe organizații neguvernamentale, un risc de incapacitate de plată pe care nu și-l pot asuma. Plata salariilor personalului din organizațiile beneficiare de finanțare nu poate fi efectuată din fondurile proiectelor, situație care îngreunează activitatea acestor entități prin fluctuația mare de personal.

“Prin proiectele culturale eu nu pot să plătesc salarii, oamenii buni pleacă iar voluntari în această perioadă nu se găsesc ușor. Recunosc că am apelat la finanțări oferite pentru cultură de guvernul maghiar, asta ca să putem supraviețui... Nu mi se pare normal ca alții să vadă potențialul și să înțeleagă, iar la noi toți să fie în lumea lor. Cei de la CJ și de la Primărie vor, încearcă, dar cine e nebun să riște, când vine Curtea de Conturi și taie?” (Reprezentant ONG)

Cuquantumul redus al finanțărilor acordate ONG-urilor pentru activitățile realizate. Există o practică de a finanța mai puțin față de ce este solicitat pentru ca toți cei care au aplicat să poată beneficia de această finanțare. Astfel, sumele acordate rămân destul de mici în multe cazuri și sunt neatractive pentru ONG-urile mai mari, având în vedere și birocrăția pe care o implică depunerea unei astfel de aplicații.

“În primul rând nu este o competiție echitabilă...apoi sunt sume foarte mici, nu poți sprijini o organizație, nu o poți dezvolta să devină sustenabilă, nu poți dezvolta calitatea serviciilor oferite...sunt finanțări de subzistență.” (Reprezentant ONG)

"Ne mândrim că finanțăm zeci, sute de proiecte... Se uită cineva să vadă valoarea proiectelor? Ce intervenție să faci cu 3000 de lei, ce festival sau eveniment? Dar dacă bine să avem proiecte multe finanțate." (Reprezentant ONG)

"Noi trebuie să facem artificii pentru a reuși să obținem decontarea serviciilor furnizate beneficiarilor noștri, ce alte proiecte să mai facem? Așa se gândește în România "lasa-l pe ăla, că are bani din afară, ce să îl mai ajutăm și noi?", deși dacă mâine am închide nu știu cum ar putea Primăria să rezolve situația, pentru că nu are nici unde, nici cu ce, și nici cu cine... Dacă unii la Ministerul Sănătății văd cai verzi pe pereți și dau legi după cum îi taie capul, ce pretenții să ai să reușești să faci ceva? Nici una." (Reprezentant ONG Sibiu)

Transparență redusă a evaluării atât în timpul procesului, cât și ulterior.

- În cele mai multe cazuri, evaluarea este realizată de experți din interiorul instituției finanțatoare, fără a se cunoaște nivelul lor de expertiză în domeniile pe care le evaluează.
- Grila de evaluare detaliată a proiectelor nu este făcută publică de către toate instituțiile publice finanțatoare.
"ar trebui să existe o grilă de evaluare a ong-urilor pe care să o cunoaștem și noi și pe măsură ce fac dovada calității serviciilor și a seriozității ar trebui să fie scutite să mai facă atât de multe hârtii, dosare." (Reprezentant ONG)
- Legislația nu impune transmiterea grilei de evaluare a unui proiect către solicitant, fapt care generează imposibilitatea contestării reale și punctuale a procesului de evaluare. Contestațiile prezintă încă o dată tot proiectul din toate punctele de vedere, încercând să clarifice aspectele care, în opinia solicitantului, ar putea atrage depunerea. În aceste condiții, comisia de soluționare a contestațiilor este obligată să consume timp și resurse umane pentru a evalua fiecare contestație și a soluționa aspectele semnalate.

Lipsa unor criterii de evaluare care să vizeze calitatea serviciilor în cadrul regulamentelor de aplicarea a legii la nivel local. Criteriile de evaluare nu au în vedere aspecte legate de calitatea serviciilor/activităților prestate, ci mai degrabă criterii cantitative, precum numărul (cât mai mare) de beneficiari sau nivelul de vizibilitate a proiectului. Aceste criterii de evaluare ar trebui să fie specifice pentru fiecare domeniu finanțat, în funcție de caracteristicile acestuia și de nevoile existente, nu doar o grilă generală pentru toate ariile.

Este adevărat că există diferențe de la un județ la altul, de la o primărie la alta în ce privește tipul intervențiilor din proiecte. Există situații în care autoritățile au înțeles aceste diferențe și încearcă să impulsioneze organizațiile să diversifice gama de proiecte și chiar să facă proiecte și pentru domeniul social.

"uitați-vă ce activități fac în alte județe - îngrijire la domiciliu, copii din familii sărace.. este bine să avem și spectacole și editări de carte...dar impactul activităților desfășurate de către organizațiile pe social este mult mai mare și mult mai costisitor și cumva ar fi bine să avem și noi astfel de proiecte aici." (Reprezentant CJ)

Neacordarea de finanțări multianuale, cauzate de aplicarea strict a Art. 27 alineatul 2 din Legea 82/1991 republicată, cu modificările și completările ulterioare, coroborată cu Legea 500/2002 a finanțelor locale sau Legea 273/2006 a finanțelor publice locale. Deși reforma administrației publice prevede ca măsură bugetarea multianuală, aceasta este dificil de realizat în condițiile în care bugetul național este anual. Este o practică la nivelul instituțiilor publice să se evite finanțarea

multianuală de la bugetul național sau local, deoarece aceasta ar presupune și o capacitate de planificare bugetară mult mai riguroasă. Pentru proiecte de tip festival sau întrecere sportivă se aplică principiul proiectelor repetitive, în sensul că solicitantul depune un nou set de documente anual, pentru evenimente care deja au tradiție la nivel local. (evenimente culturale, evenimente sportive)

Nu se finanțează salarii de către toate APL-urile pentru personalul solicitantului implicat în implementarea proiectului, soluție bazată pe interpretarea legislației din domeniul achizițiile publice. Există și cazuri în care salariile sunt cheltuieli eligibile, dar este necesară o adaptare a grilei de salarizare a ONG-urilor în funcție de anumite criterii, ceea ce, în contextul dat, afectează grav sustenabilitatea acestor organizații.

"noi am pierdut un proiect pentru că ni s-a reproșat că am stabilit salarii prea mari pentru angajați...era vorba de salariul minim pe economie...asta înseamnă mult? pentru un angajat care se ocupă de persoane care suferă de boli incurabile, care [sunt] la pat..." (Reprezentant ONG)

"personalul nostru a fluctuat în funcție de resursele de finanțare...când am avut bani să plătim oamenii...când nu am avut am fost nevoiți să renunțăm la specialiști...și din păcate la un moment dat nu-i mai găsești...oamenii pleacă din oraș, din țară...chiar să ai bani nu ai pe cine angaja." (Reprezentant ONG)

Sistemul de rambursare bazat pe decontare. Deși legea permite acordarea unui avans, practica curentă a multor autorități finanțatoare este să nu îl acorde. Cercetarea a arătat că această prefinanțare este acordată în unele cazuri doar pentru culte religioase, nu și pentru ONG-uri. Solicitantul trebuie să avanseze fonduri proprii pentru realizarea activităților unui proiect, urmând să se deconteze sumele în termen de 30 de zile de la depunerea decontului justificativ.

LEGEA 34/1998 - SOCIAL

Cuquantumul foarte mic al sumelor acordate. Sumele acordate beneficiarilor lunar sunt foarte mici (max 250 lei/lună/beneficiar centru rezidențial și 175 lei lună/beneficiar/serviciu nerezidențial). Deși există standardele de cost stabilite prin HG 978/2015 ele nu sunt respectate, indiferent de furnizorul de servicii sociale. Există diferențe de cost între serviciile sociale furnizate de ONG-uri și cele furnizate de către instituțiile publice.

Ex. Pentru un copil din casă de tip familial subvenția este de aproximativ 250 de lei/lună/beneficiar în cele administrate de furnizori privați (asociații și fundații constituite având la bază OG 26/2000), în timp ce costul per copil din case de tip familial administrate de instituții publice este mult mai mare (conform HG 978/2015).

"am fost pionieri la nivel regional pentru că celelalte ONG-uri considerau că nu merită să faci atâta documentație pentru 15 lei pe beneficiar dar noi am aplicat" (Reprezentant ONG)

"se dau puțini bani pentru un beneficiar în raport cu ce costuri presupune...numai pampersii... dar noi aplicam...ne mai ajutăm cu banii așa" (Reprezentant ONG)

Birocrația ridicată

- Aplicația nu se poate depune on-line, ci se cere să fie depusă în 3 exemplare printate.
- Raportarea se face lunar până în data de 5 ale lunii, fapt ce implică un efort excesiv din partea organizațiilor, cât și faptul că toate facturile să fie emise și plătite cel târziu pe 2-3 ale lunii.
- Finanțarea se acordă doar pentru cheltuieli cu personalul, cu hrana beneficiarilor (cantinelor sociale sau ai altor servicii de acordare a hranei, precum și pentru beneficiarii centrelor rezidențiale), de utilități și de transport (pentru centrele de zi, unitățile de îngrijiri la domiciliu și cantinele sociale). Nu se pot face realocări bugetare pe linii de buget și nici de la o lună la alta.

Transparența redusă

- Anunțul privind finanțarea nu este ușor de identificat pe site-ul Ministerului Muncii.
- Grila de evaluare este destul de generală, iar grilele de evaluare corespunzătoare proiectelor nu sunt oferite beneficiarilor după încheierea procesului, pentru verificare.
- Evaluarea este efectuată de către Minister prin intermediul rapoartelor de oportunitate trimise de către ANPIS, respectiv de consiliile județene. Nu există evaluatori externi.
- Nu este făcută publică suma totală la nivel de program pentru următorul an.

Reducerea cuantumului sumelor acordate pe parcursul implementării proiectului. Sumele acordate pot fi reduse prin HG sau ordin de ministru pe parcursul anului, dacă ministerul nu a alocat suficiente fonduri.

Reducerea numărului de beneficiari pentru care se acordă subvenția de la an la an. Sumele alocate au fost pentru un număr din ce în ce mai mic de beneficiari de la an la an, fapt ce afectează capacitatea ONG-urilor de a furniza aceste servicii.

Aplicarea redusă la nivelul administrațiilor locale. Legea are un mecanism de finanțare ce permite realizarea concursului de proiecte la nivel local în anul precedent primirii finanțării, iar aceasta să fie distribuită pe perioada întregului an calendaristic. Din acest motiv, doar unele administrații locale o implementează.

OG 51/1998 - CULTURĂ

Cuquantumul redus al sumelor alocate proiectelor culturale. Sumele acordate sunt reduse pentru a încerca să fie oferite cât mai multor ONG-uri finanțări.

"Din 2012 cele mai multe proiecte care au fost finanțate au aparținut domeniului cultural iar pentru că în 2018 este anul Centenarului suma alocată acestui domeniu este cea mai mare - 600 000 de lei și cele mai multe proiecte finanțate sunt și în acest an pe cultură: spectacole, lansări sau editări de carte, simpozioane etc...La nivelul județului Bacău cele mai multe organizații sunt pe domeniul cultură..." (Reprezentant CJ)

"Există anumite proiecte care au depășit acest statut și deja sunt consacrate. Festivalul de film, cel de jazz și festivalurile de muzică electronică au fost finanțate la început de Primărie, însă în scurt timp au câștigat notorietate și acum se desfășoară sub patronajul Primăriei, fără a mai primi finanțare. Deci se poate da și un exemplu pozitiv,

cu toate barierele puse de legislația existentă. În rest însă, an de an se depun proiecte, care sunt repetitive, și care sunt finanțate.”(Reprezentant Primărie)

Aplicarea redusă a finanțărilor multi anuale. Pentru proiecte de tip festival sau întrecere sportivă se aplică principiul proiectelor repetitive, în sensul că aplicantul depune un nou set de documente anual, pentru evenimente care deja au tradiție la nivel local. La AFCN cofinanțarea solicitată în cazul finanțărilor multianuale este mai mare decât cea aplicată în cazul celor anuale (25% față de 10% în cazul finanțărilor anuale). Este o pseudo finanțare multianuală deoarece sumele vin tot după aprobarea bugetului, doar că ai garanția timp de 2 ani că aceasta va veni. La nivel local, finanțare multianuală nu se acordă pentru proiectele culturale deoarece se consideră că atâta timp cât bugetarea publică este anuală, așa trebuie să fie și cea a proiectelor finanțate din fonduri publice.

”Noi avem finanțare din fonduri CJ de peste 20 de ani, și în fiecare an depunem documentele ca orice organizație care participă pentru prima dată la un astfel de concurs. Prin natura activității noastre, primim fonduri pe linie de cultură, pentru descoperirea, prelucrarea și păstrarea tradițiilor zonei. Anul viitor poate nu vor mai fi fonduri de la CJ, și atunci această muncă dacă nu este continuată se va pierde... De aceea lipsa finanțărilor multi anuale este un mare dezavantaj, o piedică pentru activitățile culturale.” (Reprezentant ONG)

Finanțările se acordă atât pentru proiecte depuse de organizații neguvernamentale, cât și pentru cele ale instituțiilor publice fapt ce face să fie percepută ca o competiție incorectă de sectorul neguvernamental. Participarea instituțiilor publice este privită cu rețineră de către ONG-uri deoarece acestea primesc deja bani de la buget și nu ar trebui să mai primească și din aceștia.

Birocrația în perioada de implementare a proiectelor este mai mare. Volumul mare de documente cerute, cu o pondere mare dintre acestea nejustificate (proces verbale/ persoane implicate, dovezi de oferte (proces verbale) pentru servicii folosite precum bilete de avion, cazări). Raportarea nu se face online, ci pe hârtie + copii cerute: dosarul de raport financiar stufos. Un alt dezavantaj al birocrăției și, implicit, al numeroaselor documente de decont cerute este acela al consumului de timp pentru verificarea și evaluarea proiectului respectiv. În această situație procedura de decont este una de durată, iar fondurile avansate din bugetele proprii de beneficiari rămân blocate până la finalizarea procedurii.

LEGEA 69/2000 A SPORTULUI

În cadrul finanțărilor oferite atât de primării, cât și de consilii județene, NU este permisă plata salariilor din fondurile publice primite ca urmare a câștigării unor proiecte finanțate pe agendele pentru sport și tineret, respectiv strategiile de dezvoltare locală, deși la Art 67 anil. 2 lit c) din Legea 69/2000- legea educației fizice și sportului se permite acordarea de alocații / indemnizații sportivilor.

Rapoartele Curții de Conturi au considerat ne eligibile cheltuielile legate de salarizarea sau indemnizația sportivilor și a antrenorilor, aceste sume fiind recuperate de la beneficiar iar ulterior fiind eliminate din lista cheltuielilor eligibile. Reprezentanții administrației publice locale consideră această măsură aberantă, din moment ce actul normativ care reglementează domeniul, respectiv Legea 69/2000 permite acordarea acestor sume.

”Noi am finanțat la început și salariile sportivilor și antrenorilor, așa cum spune Legea 69/2000. Cei de la Curtea de Conturi trăiesc în realitate paralelă, aplică ce legi vor, cum

vor și când vor, doar pentru că pot. Este aberant să vrei performanță fără a plăti acea performanță la un nivel decent, doar pentru asta avem Legea 69. Numai că ”specialiștii” calculează după legea contabilității, cât intră, cât iese, și gata. Salariile oamenilor acestora nu pot fi considerate cheltuieli de producție, în opinia lor. Gândire obtuză.”
(Reprezentant Primărie)

PROPUNERI DE MODIFICĂRI

Soluțiile propuse pentru creșterea eficienței mecanismelor de finanțare vizează atât cadrul general de finanțare publică (Legea 350/2005), cât și câteva dintre mecanismele specifice (Legea 34/1998). Au fost formulate soluțiile generale care privesc toate mecanismele de finanțare, precum și soluții specifice pentru Legea 350/2005 și Legea 34/1998.

Principalele soluții de îmbunătățire a mecanismelor de finanțare existente vizează: acordarea de finanțări multianuale (94%), depunerea electronică a propunerilor de proiecte (89%), organizarea selecției de proiecte la începutul anului (81%), publicarea grilelor de evaluare înainte (77%) și acordarea de prefinanțare (77%). (Tabel 8)

Tabel 8. Soluții de îmbunătățire a mecanismelor de finanțare existente

Soluții de îmbunătățire (scală de evaluare de la 1 la 5, 1 minim, 5 maxim)	1	2	3	4	5
Utilizarea finanțărilor multianuale	5%	1%	0%	11%	83%
Reducerea cuantumului cofinanțării solicitate	16%	19%	17%	8%	40%
Existența unui mecanism de finanțare unic	15%	7%	13%	11%	55%
Publicarea grilelor de evaluare înainte de depunerea proiectelor	9%	4%	9%	12%	65%
Organizarea selecției de proiecte la finalul anului anterior celui în care urmează a fi implementat proiectul sau cel târziu în luna februarie a anului curent	8%	4%	7%	9%	72%
Depunerea electronică a proiectelor	4%	1%	5%	9%	80%
Acordarea de prefinanțare	7%	1%	15%	12%	65%

Sursa: CLNR, chestionar cercetare

SOLUȚII DE ÎMBUNĂTĂȚIRE

SOLUȚII GENERALE PENTRU TOATE MECANISMELE DE FINANȚARE PUBLICĂ

- Elaborarea unor ghiduri care să cuprindă mecanisme de implementarea a instrumentelor legislative de finanțare publică a activităților nonprofit.
- Simplificarea procedurilor de aplicare și monitorizare prin utilizarea mijloacelor electronice, atât în etapa de depunere și evaluare a propunerilor de proiecte, cât și în perioada de implementare, raportare și monitorizare a proiectelor. Dezvoltarea unor platforme electronice care să permită depunerea on-line a aplicației, dar și a documentelor de implementare a proiectului este necesară pentru a asigura ușurința în accesare și implementare și reducerea birocrăției.
- Realizarea unor analize de nevoi la nivel de comunitate, care să permită stabilirea unor linii de finanțare care să răspundă în mod eficient problemelor și direcțiilor de dezvoltare comunitară. Aceste analize de nevoi pot fi actualizate anual prin consultarea tuturor actorilor interesați, dar o identificare a problemelor este necesar a fi realizată periodic prin sondarea opiniei publice și consultarea actorilor locali.
- Implementarea finanțărilor multianuale care să asigure o predictibilitate mai ridicată a finanțării publice. Proiectele multianuale permite asigurarea continuității intervenției.

LEGEA 350/2005

- Facilitarea implementării activităților multianuale, astfel încât impactul intervenției să crească
- Adaptarea legislației la specificul local și la nevoile identificate în comunitate
- Utilizarea unei platforme electronice pentru depunere și evaluare a propunerilor de proiecte, precum și de monitorizare a finanțărilor publice alocate la nivel local
- Flexibilitate în ceea ce privește activitățile desfășurate de organizațiile neguvernamentale și decontarea acestora
- Corelarea Legii 350/2006 cu legislația conexasă, precum Legea sportului, Legea contabilității, Legea achizițiilor publice, Legea finanțelor publice, Legea finanțelor publice locale.
- Crearea unui set de norme de aplicare sau regulamente de aplicare a Legii 350/2005 care să cuprindă proceduri și mecanisme de lucru, la care să se adauge și aspectele prevăzute de celelalte acte normative în vigoare legate de finanțarea organizațiilor neguvernamentale din fonduri publice.

LEGEA 34/1998 CU MODIFICĂRILE ȘI COMPLETĂRILE ULTERIOARE

- Reducerea birocrăției în ceea ce privește implementarea și deconturile cheltuielilor
- Utilizarea unei platforme electronice pentru depunere și monitorizarea implementării proiectelor
- Acordarea de finanțări multianuale
- Creșterea cuantumului subvenției

REFERINȚE

Anheier, H. (2005). *Nonprofit organizations: theory, management, policy*. New York și Oxon: Routledge.

Asociația pentru Relații Comunitare (ARC). (2016). Tendințe ale comportamentului 2016 filantropic în România. Disponibil la: <http://arcromania.ro/content/documente/Tendinte.pdf>.

European Union Agency for Fundamental Rights (FRA). (2017). *Challenges facing civil society organisations working on human rights in the EU*. Luxembourg: Publications Office of the European Union

Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile (FDSC). (2018). *Indexul Sustenabilității Organizațiilor Societății Civile 2017 - România*. Disponibil la: http://www.fdsc.ro/library/files/index_usaid_2017_romania.pdf.

Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile (FDSC). (2017). *Indexul Sustenabilității Organizațiilor Societății Civile 2016 - România*. Disponibil la: <https://www.stiri.org/assets/files/romania-2016.pdf>.

Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile (FDSC). (2016). *Indexul Sustenabilității Organizațiilor Societății Civile 2015 - România*. Disponibil la: http://www.fdsc.ro/library/files/indexusaidromania_2015+.pdf.

Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile (FDSC). (2017). *România 2017. Sectorul neguvernamental profil, tendințe, provocări*. București: FDSC. Disponibil la: <http://www.fdsc.ro/library/files/romania-2017.pdf>.

Lambru M., Vameșu A. (coord.). (2010). *România 2010. Sectorul neguvernamental - profil, tendințe, provocări*. București: Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile (FDSC).

Powell, W. W. și Steinberg, R. (eds.). (2006). *The nonprofit sector. A research handbook* (second edition). New Haven și Londra: Yale University Press.

Salamon, L. M. & Geller, S. L. (2008). *Nonprofit America: A force for Democracy?*. The Johns Hopkins Listening Post Project , Communiqué #9: Nonprofit Advocacy and Lobbying. Retrieved from: ccss.jhu.edu/wp-content/.../LP_Communique9_2008.pdf.

Salamon, L. M. (1995). *Partners in Public Service: Government-Nonprofit Relations in the Modern Welfare State*. Baltimore MD: Johns Hopkins University Press.

Salamon, L. M. (2002). *Explaining nonprofit advocacy: An exploratory analysis* (Working Paper No. 21). John Hopkins University, Institute for Policy Studies, Center for Civil Society Studies. Retrieved from: http://ccss.jhu.edu/wp-content/uploads/downloads/2011/09/CCSS_WP21_2002.pdf.

Salamon, L., Helms, L. & Chinnock, K. (2000). *The Nonprofit Sector: For what and for Whom?*. Working Papers of the Johns Hopkins Comparative Sector Project, no.37. Baltimore: The Johns Hopkins University Centre for Civil Society Studies.

Steinberg, R. (2006). *Economic Theories of Nonprofit Organizations*. În Powell, W. W. și Steinberg, R. (eds.). (2006). *The nonprofit sector. A research handbook* (second edition). New Haven și Londra: Yale University Press. Pp: 117 - 139

Weisbrod, Burton Allen. 1988. *The Nonprofit Economy*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.

